

s'associa al dol sentit
arreu per la mort de
Santiago Rossinyol.

El Govern civil de Barcelona

Tenim ja prou tradició per a poder dir que MIRADOR ha seguit pas a pas la gestió dels governadors de Barcelona. Amb censura i tot, vàrem comentar els principals episodis de la nostra vida política i social en la qual intervenia el Govern civil. Sense passar per la censura, vàrem fer un resum de la gestió del general Milans del Bosch, personatge que comparteix amb el general Llussà el rècord dels governadors dels quals encara a hores d'ara no ha pogut demostrar-se que fossin persones intel·ligents. En qualsevol país on els militars no gaudeixin del privilegi, únic al món, que tenien a Espanya, n'hi hauria hagut prou amb aquesta experiència per a convèncer-se que els militars que han passat per unes acadèmies on no s'ensenyen humanitats, han de resignar-se a no sortir de la caserna. No obstant, després d'aquests dos senyors encara va venir un altre militar a fingir que feia de governador civil: ens referim al general Despujol. La gestió d'aquest senyor al Govern civil vàrem seguir-la atentament. Però no ens fou possible de fer un resum de l'actuació del senyor Despujol al Govern civil perquè, encara que semblí poc delicat, el governador va passar a un lloc exempt, llavors, de tota mena de crítica, a la Capitania general, des d'on foren venjats tota mena de greuges polítics i fou organitzada una repressió terrible quan es produïren els fets de Jaca. El general Despujol fou substituït pel senyor Màrquez Caballero. No vàrem tenir temps de parlar d'aquest magistrat governador perquè va venir la República...

I en proclamar-se la República, després d'un intent d'assalt del Govern civil per part del senyor Emiliano Iglesias i dels seus, va venir el senyor Lluís Companys. El nomenament del senyor Companys, fet pel senyor Macià, fou vist amb molta satisfacció per tot Barcelona. Tothom sabia que els amics del senyor Iglesias consideraven el Govern civil com si fos «botín». Si els catalanistes — deien ells — s'havien apoderat de la Generalitat i de l'Ajuntament, era just que els radicals, els radicals de l'Emiliano — no confondre'ls amb els del senyor Lerroux — arrebaleguessin alguna cosa. La personalitat del senyor Companys i les circumstàncies que varen portar-lo al Govern civil produïren excel·lent impressió. El senyor Companys ha prestat inestimables serveis al règim i a la ciutat, sobretot durant els primers dies de la proclamació de la República i durant els dies de la crema de convents a Madrid i a Andalusia. Però el senyor Companys, home de partit i de partit pres en matèria social, ha cregut que havia de retirar-se. La seva retirada ha estat tan oportuna com la seva arribada.

El senyor Companys ha estat substituït pel senyor Carles Esplà. Ens és difícil parlar del governador nou, perquè fins ara ha estat el corresponent de MIRADOR a París. Com a periodista el coneix tot Catalunya. Només direm que la carrera de periodista, quan s'és periodista com l'Esplà, és una garantia d'encert molt superior a un títol d'una acadèmia militar.

Carles Esplà no està inscrit a cap partit polític, ni té cap partit pres sobre les qüestions socials. Coneix molt bé Barcelona. I té l'avantatge que no és «frigi»: és republicà de tota la vida, i, des de París, entre els exiliats de la Dictadura, va treballar constantment per la causa de la República.

El governador nou té un lema molt breu: República i Llei. No ha vingut a fer el joc de ningú, no treballa en nom de cap partit ni de cap agrupació obrera. Només es proposa fer complir la Llei.

Al governador nou tothom li diu que el càrrec és molt difícil, però això no l'espanta, perquè ell sap que la seva missió és fer complir la Llei. El dia que a Barcelona

hi hagi la tradició de fer complir la Llei, els conflictes hauran perdut més de la meitat de llur gravetat.

Fer complir la Llei vol dir inspirar-se en l'esperit de justícia. Exceptuant lleugeres intermitències, l'esperit de justícia no té tradició en el govern de la «provincia» de Barcelona. Si l'esperit de justícia hagués inspirat sempre l'actuació dels nostres governadors, hauria estat possible resoldre

Carles Esplà

molts conflictes, àdhuc comptant amb un règim tan deficient com el del nostre Govern provincial. Però això era realment difícil amb els homes amb els quals comptava la monarquia i l'esperit amb què venien a pendre possessió del Govern Civil de Barcelona i que els era exigit pels governs centrals.

Ara, en aquests moments de transició, tot ha canviat. El Govern central mira d'altra manera les coses de Catalunya i, naturalment, ha nomenat un governador molt diferent dels que havíem tingut fins ara.

No sabem, un cop aprovat l'Estatut, com quedarà estructurada la representació del Govern central de la República a Catalunya. Segurament no serà igual que fins ara. És una cosa a decidir. Però mentre continuï l'actual estructuració política d'Espanya, benvingut sigui el senyor Esplà entre nosaltres.

La confiança que tenen dipositada en ell els homes del Govern i l'acolliment cordialíssim que li han fet els homes representatius de Catalunya, fan esperar que Carles Esplà serà el governador que ens feia falta en els moments actuals.

De Dijous —
a Dijous

JAUME CARNER

Hi ha fesomies que donen la sensació d'una voluntat projectada cap a l'exterior, desitjosa de combats i victòries, tenaç i aferissada.

D'altres, en canvi, calmoses i equilibrades, més aviat donen entenciment d'una voluntat d'harmonia, d'equilibri interior; l'individu que les posseeix dedicarà la seva vida a expandir metòdicament totes les seves facultats, de forma que la seva individualitat formi un sistema compensat de forces en repòs.

La fesomia de Jaume Carner participa de l'un i de l'altre tipus: la voluntat de puixança s'hi veu coordinada amb la voluntat d'harmonia. L'activitat projectada cap enfora abans ha estat garbellada per una ment poderosa: no s'ha exterioritzat abans d'ésser pensada. Jaume Carner té en grau extraordinari expressió ben catalana: la del seny; que és prudència; però també és fermesa: que ordena per dins i encamina cap enfora.

En el camp de l'advocacia i dels afers, que ha usdefruit per llarg temps l'activitat de Jaume Carner, ha adquirit l'anomenada d'un home eminentment directiu; és a dir, que no tan solament sap trobar les normes per a resoldre les coses, sinó que té l'energia que cal per a imposar, mitjançant la persuasió, l'aplicació d'aquelles normes.

I aquestes qualitats de persuasió i d'energia, deriven ambdues d'una sola font: la claredat de cap, i són fortificades encara per una altra força: un gros sentit moral. Jaume Carner, pel comú consentiment, ja fa anys que és triat com a àrbitre en les qüestions jurídiques i econòmiques més importants de Catalunya. En cert sentit i en determinats casos, podria dir-se que ja fa molt de temps que ell governa a Catalunya.

I aquest patrici, aquest jutge, és la persona que de present seu a la presidència de l'Assemblea de la Diputació de la Generalitat. Mai com en aquests moments de tanta responsabilitat, quan les passions estan tan enceses i els cervells treballen a tota pressió, és tan necessària la presència d'una persona que tingui l'audàcia de la fermesa, per contraposar-la a la fermesa d'algunes audàcies.

Mai com ara no hem sentit tant la necessitat de veure presidir el seny. Un seny liberal i democràtic; que vol dir, si cal, exaltat i ferreny. Un seny que sàpiga veure-hi clar i convèncer els altres d'allò que li sembla clar. Un alt sentit de la realitat, ara que és el moment de crear-se per a Catalunya unes realitats tan altes.

I aquestes qualitats, com diem, Jaume Carner les duu escrites a la cara. La seva presència té tot el prestigi de la seva personalitat. Hi veieu tot el sentit del dret i tot el sentiment de la terra i de la raça. La força i el prestigi. Prou art per a persuadir i prou dignitat per a convèncer.

Durant tot el temps de farsa política; quan el joc polític, sota la dinastia dels Borbons, tenia el caient d'una novella picaresca, aquest baró fort i austere es senti desplaçat; va dur les seves activitats per camps on les realitats eren vives, on hom podia dirigir sense haver de defraudar. Al dret i a l'economia. Però avui les coses han donat un tomb; la realitat més viva i més franca és la política; ha finit la farsa; podria venir la tragèdia. Jaume Carner ha sentit l'imperatiu del moment i ha obeït a la veu unànime de Catalunya.

I potser no és el bé més petit que ens ha fet la República, de tornar-nos a la vida política personalitat com és ara la de Jaume Carner. — R. LL.

Benedicció ambulante

Després del seu discurs de diumenge, a la Lliga, don Pere Rahola es passa el dia rebent felicitacions. Però el testimoniatge d'adhesió més original que ha rebut, va tenir lloc dilluns, mentre l'orador de la Lliga passava pel carrer de la Canuda.

Sigilhosament, amb un posat de misteri, va acostar-se-li un capellà. I quan el senyor Rahola ja estava un si és no és escamat davant de la impensada aparició, de dintre la sotana va sortir una veu dolça que li deia:

—Que Déu el beneeixi, don Pere; i que ens el conservi!

Reformes bíbliques

Els oradors de l'Esquerra Catalana han agafat molta afició a fer cites bíbliques. Diumenge passat es celebraren alguns actes de propaganda a Mataró, un míting, un dinar, descobriment de làpides, etc.

L'orador que obrí l'acte primer, recomanà al senyor Macià que es calés les sandàlies i empengués la caminada.

L'altre orador no volgué ésser menys. En el banquet recordà «des bodes de Canà, en les quals s'havia operat el miracle de la multiplicació dels pans i dels peixos».

Llançar-se a fons

El senyor J. A. Trabal, diputat de la Generalitat, havia entrat dies passats en una època de gran activitat.

L'altre dia, va muntar en un auto del Govern civil i va fer una gran excursió per la «provincia». Ningú no sabia què havia anat a fer.

Poques hores després, però, hom aclarí el misteri. A la Generalitat no donaven l'abast a rebre telegrams de pobles de la «provincia» demanant que els fessin el favor de nomenar candidat a diputat a Corts al senyor Josep A. Trabal.

Com que sembla que, a més a més dels telegrams havia sortit del Govern civil un avenç de candidatura que publicaren els diaris, en la qual no mancava tampoc el nom del senyor Trabal, va originar-se un gran enrenou, i el paper Trabal ha baixat, davant dels homes de l'Esquerra, un grapat d'enters.

Semblances

Era en els dies aquells de la instauració de la república. Els quioscos de la Rambla penjaven les revistes il·lustrades, amb els retrats dels membres del Govern. Davant d'una d'elles es deturen Padilla, fill del pintor, i un amic que l'acompanya. L'amic senyala Alcalá Zamora i diu:

—No trobes que fa cara de barber?

Padilla assent. L'amic senyala ara a Fernando de los Ríos.

—En canvi, aquest...

—Aquest fa la cara de client — acaba Padilla.

Tartari financer

Els discursos del ciutadà Bausili a l'Ajuntament donen un to de benestar i d'opulència en aquella casa, que, dit sigui entre nosaltres, prou falta li fa. Mentre tothom s'entreté a parlar de misèria, d'estalvi i d'altres migradeses per l'estil, el ciutadà Bausili parla només de milions, de milions i d'encara més milions.

—Quin financer! — diuen, admirats, els redactors de La Veu.

En Bausili, aviciat a remenar constantment aquestes quantitats astronòmiques, ha arribat a considerar el milió com la unitat

monetària. Un dia va entrar a Can Comes a comprar una corbata. Anava una mica distret i, quan va tenir als dits la corbata preferida, va preguntar, amb un aire nonchalant:

—Quants milions de pessetes val?

Tres eren dos

Dissabte passat un vianant s'apropà a un mosso de l'esquadra que hi havia a la porta de la Generalitat i li preguntà per quin motiu les banderes del Palau i de Casa la Ciutat eren a mig pal.

—Ha mort En Santiago Rossinyol — contesta el mosso.

—L'únic que ens quedava dels tres homes del Teatre Català...

I els anava a anomenar, quan el mosso intervé:

—No, home, no — diu —. Encara queda En Guimerà.

En poc més, el ciutadà cau d'esquena. I després de posar en joc una sèrie d'arguments per treure el mosso del seu error, aquest rectifica, en part:

—Sí, home, teniu raó! Ara me'n recordo... En Guimerà era aquell de La merienda fraternal.

Ventura Gassol... vós mateix!

El cabells i la salut

L'anecdota d'En Rossinyol no s'acaba mai. Consta de les anècdotes autèntiques i de les que li són atribuïdes. On ne prête qu'aux riches.

Aquests dies, tots els diaris n'han reproduït unes quantes. Però no n'han esmentat dues, massa recents perquè haguessin corregut molt.

Acabat de sortir d'una de les seves darreres recaigudes, En Rossinyol seia a can Parés. Davant seu, la seva senyora li deia:

—Santiago, t'has de tallar els cabells.

—Vols dir que si me'ls tallo em trobaré més bé?

Guany

L'altra, també fa referència a les malalties d'aquest hivern passat. Com ja és sabut, una bronquitis el posà en greu perill, tant que aleshores es temé ja el desenllaç que ha sobrevingut ara.

També és sabut que En Rossinyol no tenia una gran fe en res, ni en els metges.

Però a l'últim, la seva esposa i la seva filla el convenceren de deixar-se visitar per un facultatiu.

En aquesta època, l'anà a veure el vice-president del Círcol Artístic i, havent-li preguntat com es trobava, obtingué aquesta resposta d'En Rossinyol:

—Mireu, abans tenia bronquitis, i ara tinc bronquitis i metge.

Cal anar amb "peus" de plom

La revista Carteles, de L'Havana, dedica una pàgina de gràfics comentant la situació política espanyola. I a sota d'un retrat del cada dia més cèlebre cardenal Segura, apareix el peu següent:

«El cardenal Pedro Segura Sáenz, arzobispo de Toledo, Primado de España, que se ha acercado a los republicanos, obteniendo que el nuevo gobierno respete el concordato con el Vaticano.»

Ens creiem en el deure de participar als nostres lectors que Carteles no és precisament una revista humorística.

Ve d'un lletra

El pintor Joaquim Mir va assistir al sopar que es celebrà al Ritz en honor d'Apelles Mestres.

Com que En Mir viu a Vilanova, d'on és originària l'esposa de Francesc Macià, va anar a saludar la senyoreta Macià i li preguntà:

—Que ve a sopar amb nosaltres?

—No puc — respongué la filla del President —, tinc de sopar amb els rotaris.

—Vingui a sopar amb nosaltres — insistí En Mir — que es divertirà més. El notaris són una gent molt trista.

Planxa

Amb tants mítings i conferències a l'engròs no és d'estranyar que abundin els lapsus linguae. Ara fa dos diumenges, a Berga, quan arribà el torn de parlar cert orador, el president anuncià al públic:

—Per culpa d'una improvisada malaltia...

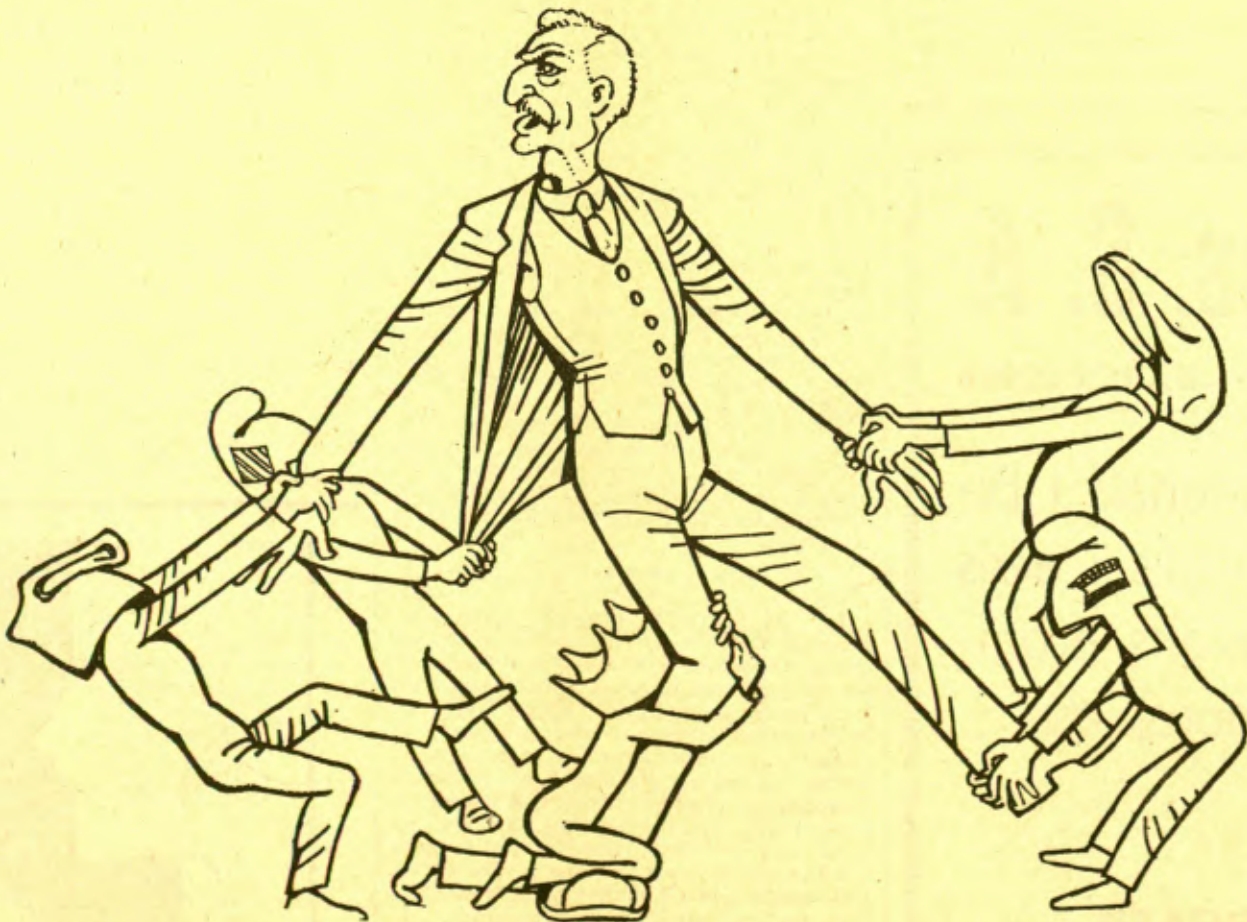
Somni de grandeses

En Pou i Sabater ha arribat a aconseguir que es parli d'ell, i nosaltres hi ajudem. Molt aviat treballà amb aquest fi.

Feia quatre dies que havia acabat la carrera de dret, escrivia una carta donant-ne la notícia a tota la llista del Col·legi d'Advocats.

La carta — circular — era escrita a màquina i en castellà. La seva dactilografia no era per presentar a cap concurs. Semblava aquella primera carta que hom escriu a màquina, la qual ha estat objecte d'un no gaire exagerat Garabato kaitesco.

Alguns advocats, hi trobaren un P. S. escrit a mà en el qual el jove Pou i Sabater demanava dispensa de no haver tramès la circular en català perquè la seva mecanògrafa desconeixia aquest idioma.

La lluita pre-electoral, o el candidat que sense voler-ho és el més sol·licitat

Llegiu en les planes 2, 5 i 7
els articles sobre Santiago
Rossinyol

Costums morigerats

Diuen que una vegada que Alfons XII va venir a Barcelona, l'aleshores empresari del vell Tivoli va obtenir la seva assistència a la barraca que era l'esmentat teatre en aquella època.

Per tal de correspondre a l'honor de la visita de tal personalitat, l'empresari vestí un galifardeu amb una flamant llurcia de guardarroba teatral, amb guants blancs i tot, amb l'encàrrec d'oferir un puro, un de sol, posat en una safata, al rei.

El rei es quedà una mica parat, de moment. Però en sentir les paraules de l'empresari:

—Puede fumarlo Su Majestad, que es de dos pesetas sesenta — el rei, ràpid respongué:

—Muchas gracias. Me lo guardaré para el domingo.

Trop de zèle

L'anterior anècdota, explicada en una tortúlia, hi suggerí aquesta altra de més recent.

Recepció a Capitanía. Les infantitas havien de rebre el testimoni de respecte que uns quants *vasallos, súbditos* y altra gent amb ganes de sortir als diaris *independientes*, els volien tributar.

Hom sap que les cerimònies d'aquesta mena solen reduir-se a passar davant de les persones que reben fent una reverència. Però a un infeliç monàrquic dels assistents li devia semblar una cosa massa freda; tot acotant el cap, digué, amb tota la finor possible:

—Buenas.

Rétols en català

Ara que tant es parla dels rétors en català, ens sembla que valdria la pena que la «Atracció de Forasteros» de la Rambla, que té aquest nom en *deu* idiomes a la porta, es recordés que hi ha un idioma català que acaba d'ésser reconegut oficialment pel Govern Provisional de la República Espanyola.

Una pregunta

Per què en el vestíbul del Palau de la Generalitat hi ha un cartell anunciador d'una revetlla al Parc de Montjuïc, totalment redactat en espanyol?

Centres de barriada

Entre la pluja d'adhesions que rep aquests dies un dels partits polítics victoriosos en les darreres eleccions, figura la d'una antiga entitat de suburbi fins ara inèdita. En adherir-se al partit li han canviat el nom, i ara es dirà «Joventut» de tal cosa a tal districte. Abans es deia «Cooperativa La Flor de un Dia».

De fàcil solució

Els nedadors són gent més aviat optimista i que no sol amoinar-se per res. Ells sempre troben la solució ràpida, fàcil i elegant per a tot, encara que la qüestió plantejada assoleixi proporcions respectables.

No fa gaire, en una reunió de nedadors, es parlava de minyones; de minyones de servei, ben entès. Sembla que la família d'un d'ells — que es veu que és una família que sap el que es fa — no disposa d'un servei prou satisfactori sota l'aspecte de condicions físiques; no podria pas, pel que deixa endevinar el que parla, figurar amb probabilitats d'èxit en cap concurs de bellesa.

—I el pitjor del cas — es plany — és que tota l'escala està plena de minyones magnífiques. Al pis de dalt, per exemple, n'hi ha una de rosseta...

—Doncs, apa home, això rai, canvia't de pis.

Gabinet ortopèdic

ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.^a
DE 10 A 1 I DE 4 A 7
TELÈFON 76850 - BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Oració a la mort de Santiago Rossinyol

Tal dia com dissabte passat, el llucet vital d'en Rossinyol va extingir-se, com un llum que s'apaga. La trista nova, escampada ràpidament per la ciutat, va produir desolació. Ningú no se'n sabia avenir. Ningú, tampoc, no volia creure-ho.

Hom ja el sabia malalt. I deia que la malaltia l'havia tingut enllitat gairebé tot l'hivern. Però, deia també que havia pogut saltar del llit per a anar-se'n a Aranjuez a pintar, com feia cada any, en arribar el bon temps.

Saber-lo, doncs, a Aranjuez, equivalia automàticament a pensar o a creure que En Rossinyol havia vençut, una vegada més, com tantes d'altres, la malaltia que l'anava rosegant per dins. L'hivern pròxim, si Déu vol, el tornarem a veure pels quartos de Novetats, per la llibreria de la Rambla del Mig, per la Sala Parés; la pipa als llavis, el somriure irònic, una mica més mort que l'hivern anterior, potser, però amb l'acudit del comentari optimista a flor de llavi com sempre, pensàvem.

I tant! Aparentment, En Rossinyol havia vençut la malaltia. I tot d'una, quan menys ens ho pensàvem, vet ací que ens arriba la dolorosa nova del seu traspàs. Talment un cop de martell al cap. No podia ésser! Calia que la trista nova ens fos confirmada. El telèfon s'encarregà d'esviar la nostra darrera il·lusió quimèrica.

El mateix que se va passar en el cercle dels seus amics, va succeir al carrer, en transcendir-hi la notícia. Això és. Que ningú, de primer antuvi, no s'ho volia creure. Després, o no se'n sabia o no se'n volia avenir.

El calfred de la mort ens va sorprendre. Sempre que traspassa algun home important del país, al qual l'aurèola de la glòria o de la popularitat ha donat un aire familiar, la qual cosa fa que el considerem nostre, ens sobta aquesta mena de fred. I és que els homes gloriosos són un bocí de nosaltres mateixos.

Per què escriure un article? No caldria. En Rossinyol era una figura popularíssima a tot Catalunya. Ho era a través de les seves obres, de la seva pintura, de les seves facècies i anècdotes, esdevingudes llegendàries. Hom se'l sabia de cor, des d'en Pepet Gitano, el dels clavells roigs a l'orella i a la solapa de l'americana, que li feia de mossos a Girona, fins al senyor Cruz, l'amo de l'hotel d'Aranjuez on solia estatjar-se sempre; devingut per obra i gràcia de la influència d'en Rossinyol un apassionat fervent de les arts i de la literatura, a més d'un excel·lent cuinador de cançons i d'arrossos.

Tot i això, cal rendir culte a la imperiosa actualitat. Som-hi. Comencem doncs per dir que Rossinyol fou pintor, dramaturg, novel·lista i barril·laire, tot d'una peça. Tenia punts i ribets de poeta. Com a autor dramàtic, el darrer representant que ens quedava d'aquella trilogia gloriosa d'homes, formada per ell, En Guimerà i l'Iglésies, que aguantaren damunt les seves espatlles el pes feixuc del nostre teatre. La seva mort tanca el cercle heroic del teatre català. Rossinyol era el darrer mosquetier del teatre català.

No cal dir que amb ell desapareix del teatre una figura interessant i representativa. Això és una vulgaritat. Al nostre teatre, hi aportà una flor de civilització: la ironia. Sembla no-res i és molt.

Desapareix, igualment, un literat aporador al si del nostre reduït món literari, d'aires de fora que oxigenaven l'ambient enarrit que l'emboïllava, a més d'una visió personal i barceloníssima de les nostres coses. Ultra, que assolí treure-li part de l'encarcarment, del séc pedant, solennial, que tenien a gala lluir la major part dels representants de la literatura del vuitcents, inclinats a confondre la literatura amb l'anar mudats.

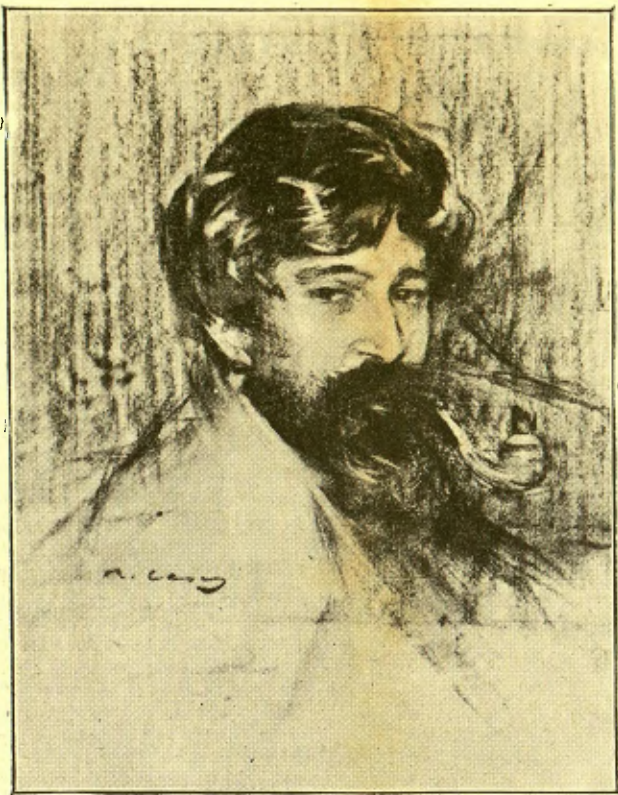
Gràcies a En Rossinyol, el nostre xaronisme va donar un tomb simpàtic. De broma de taula de cafè es transformà en ironia o en agudeses.

Com a pintor, no cal estendre's parlant-ne, perquè caldria repetir les precedents paraules, afegint-hi qualificatius que han es-

devingut tòpics. El modernisme, l'impressionisme, etc....

Ben cert que com a pintor fruïa d'un prestigi sòlid. Però el que cal apreciar més, en aquest aspecte de la seva obra, és l'esforç realitzat per a incorporar al nostre món artístic els corrents renovadors que fermentaven a França i els quals ací eren desconeguts en absolut.

En plena bullida, Rossinyol va caure a

El famós carbó de Ramon Casas

París amb Casas i Utrillo. Conseqüència de l'estada d'aquests a França fou la incorporació ací de l'impressionisme literari i artístic. La seva doble condició de pintor i de literat el convertí automàticament en el capdavanter d'aquell moviment. El tomb va ésser formidable.

Amb els Grecos, amb el Cau Ferrat, les

fer pedregades al barri de Ribera contra els xavals de la Barceloneta i que, en tornar a casa, es veia sobtat per les descàrregues que sortien de les barricades, no podia pas sostreure's a la seva influència.

Cal començar l'època per a adonar-se de la influència decisiva que aquesta havia d'exercir en l'esperit d'en Rossinyol; per a fer-se càrrec que tota la seva obra n'és una conseqüència. Els seus jardins, silenciosos, malencònics, tenen la mateixa patina senyora de les plaquetes rodones, amaratades de poesia, que es troben pels volts de Santa Maria del Mar; la seva obra cabdal, *L'auca del senyor Esteve*, basada en la seva infantesa, és emmarcada plàsticament amb decorats dels llocs on aquest l'havia descabellat.

La seva inclinació per la facècia, filla també de l'època. La seva vida, vista en conjunt, una barreja de treball i de barrila.

Per damunt d'ella plana un raig d'alegria, com una auriola daurada de llum.

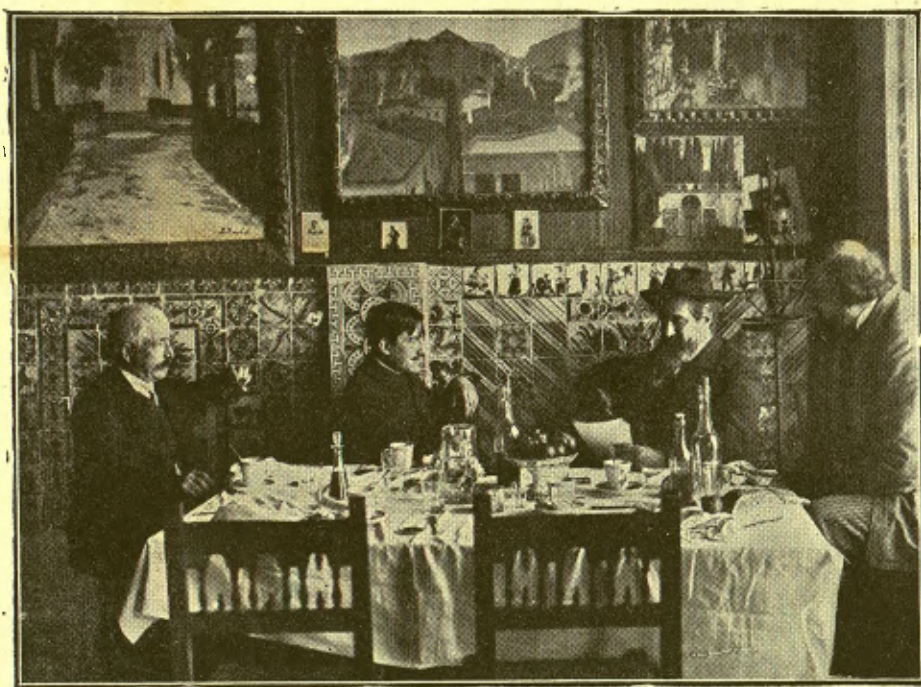
Rossinyol va començar la seva carrera artística l'any vuitanta dos, exposant al Foment una col·lecció de dibuixos, reproduccions dels picaportes de la Casa de l'Arquiduc. Aquesta fou la seva iniciació. Va fundar després, amb uns quants amics, el Centre d'Aquarellistes. La seva primera exposició, diguem-ne oficial, fou una paròdia de les encarcerades solennitats protocol·làries pròpies dels actes d'aquesta mena. Hi assistiren les autoritats, representades per Ixart, Rahola i Llanas. Aquest darrer duia la representació de l'autoritat militar i cuidà de disparar els trets de reglament, amb una pistola rovellada.

A París va tenir la sort de passar pel sedàs de les acadèmies lliures. S'amara d'impressionisme. Toulouse-Lautrec, Carrière, Puvion, Willette, Forain, Manet, Zola, Goncourt, Daudet, etc.

Es clar. En tornar ací, no va haver de fer altra cosa que abocar el cabàs.

Adéu lorenzisme, cabaisme. Més adéu, paraisme nostrat, el tipisme folklòric i floral. Tot se'n anà en orris.

Pintor de jardins. Molt bé. Però potser massa. La repetició sistemàtica del tema esdevé un tòpic quan a dins d'aquell no furga el corcò del neguit. Pel nostre gust, i a més pel seu valor representatiu, ens interessa molt més la seva època de París.

Rossinyol llegint, al Cau Ferrat, «Els Savis de Vilatrista». L'escollten el guardià del Cau, Oliva de Vilanova, i el fotògraf Mas

Festes Modernistes, els Quatre Gats; En Casas amb els seus retrats al carbó, i l'Utrillo amb el *Pel & Ploma*, plantaren bandera revolucionària al mig de la Rambla, enfront de l'encarcarament i el cromisme a ultrança dels Lorenzale i els Cabas.

Tot això ara ja ha passat. Vist a través de la perspectiva dels anys, queda confós a dins del conjunt del moviment espiritual del vuitcents. Fent, però, un esforç, no costa gaire d'imaginar-se que es tracta d'una guerra de debò, els contendents de la qual eren constituïts, d'una banda, pels vells, i de l'altra, pels joves, comandats aquests per En Rossinyol. La seva pipa, la seva xalina, la seva barba negra i la cabellera despentinada, un símbol de rebel·dia, contra de les clespes pelades dels rutinàries acadèmics.

L'obra literària i pictòrica, copiosa i densa, d'en Rossinyol, cal que sigui judicada des d'aquest punt de mira. A part la qualitat, el que interessa és la seva força de repercussió.

En naixer Rossinyol com a home de lletres, la literatura gairebé ja caminava sola. Abans n'hi havien ensenyat Pitarrà, Verdaguier i Guimerà. Tenia, doncs, una fèsonia pròpia. Però tenia també un defecte. Resultava encarcerada, amb tendència a la sèrrieta pedant. Quan no al xaronisme sense to, vorejant la banalitat.

Tot això en Rossinyol va esbandir-ho. Només li calgué obrir de bat a bat les portes i finestres dels Pireneus, abans closes, als aires de França. Heus ací l'alta significació espiritual de l'obra artística i literària d'en Rossinyol.

Fill del vuitcents; d'aquella època trasbalsada, banyada de liberalisme i de xaronisme, anterior a l'Exposició. A una banda, el Jardí del General, simbolitzant l'esperit pacífic amic de bon menjar i pair bé, de la meistra vuitcentista. A l'altra, de febrades revolucionàries que explotaven en forma d'alçaments populars i de barricades, personificant el neguit liberal que sempre ha rosegat els catalans per dins. Sembla talment una paradoxa. Però és un fet cert i a bastament comprovat que a dins de tot bon català que s'estimi, s'hi amaguen alhora un panxista i un gran romàntic.

Entremig d'aquests corrents, En Rossinyol, noi, que assisteix a una escola del carrer de la Barra de Ferro, que anava a

L'APERITIU

Santiago Rossinyol. — Quan tenia només que sis anys, anava als «Quatre Gats» a veure titelles. En Casas havia pintat un cartell per aquelles funcions, en el qual hi havia un titella que semblava un anarquista de l'època, tot premsat com una anxova. Abans d'entrar a la sala d'espectacle, passàvem per un cafè que feia olor de caucats torrats, de bigotis i cabelleres. Era el cafè més irrespirable que hi havia a Barcelona. En aquell cafè, vaig tenir la primera visió de Santiago Rossinyol, amb la barba ben negra i amb la galta de Cyrano de Bergerac. Aleshores, el que em feia un gran efecte era el seu cognom, aquesta paraula que designa l'ocell més poètic i més romàntic de tots. Un senyor que es digués Rossinyol, en la meua mentalitat de criatura, era una cosa tan agradable i misteriosa com un truc de jocs de mans.

Després d'aquests fets, tota la pintura i la literatura de Santiago Rossinyol va servir per guarnir la meua adolescència de xiprers crestats de mel i de somni, de clowns vestits amb samarretes de picapedrer, de senyores Carmetes dures com pinyols d'oli, de tarabanes i estrípuents amants amb pebre del país i amb una escarxofa tendra al trauc de l'americana.

Molts anys després, quan jo em passava setmanes a Girona, festejant com un desesperat, em vaig fer amic del mestre. Rossinyol vivia com jo mateix a l'Hotel dels Italians, i compareixia al menjador amb un fuet embolicat amb un paper d'estrassa, i amb un gitano, que li deien en Pep Gitano, tot carregat de pinzells. A les tardes, quan acabava de pintar, jugava al burro i a la manilla al cafè de Cal Norat. I a les nits les partides s'allargaven amb la companyia plena de boira i de cordialitat d'una copa d'absenta.

Després l'he estimat de debò, i hem parlat de tot, a totes les hores, del migdia en avall i de la matinada per munt, i en aquests escenaris l'he ajudat a posar-se l'abric una mica deformat d'un xocolata indecis, i li he allargat el seu barret ample carregat de pols i de glòria.

En aquest moment de la seva mort, no crec que hi hagi cap ploma del nostre país que utilitzi la paraula simpatia sense una sinceritat absoluta. Rossinyol ha estat l'artista i l'escriptor més simpàtic, la seva popularitat no ha estat guanyada amb renglotes sublimes ni amb cap gest treballat. Rossinyol, com tots els homes de la seva època, tenia aquell anarquisme moral arrelat a l'ànima, però sense febre ni nervis, sense cap excitació transcendental; el seu humor en anar contra les coses o les idees, era l'humor mitjà del país, sublimat per una gràcia de cavalier que és incapaç de donar cap punyalada a l'esquena de ningú, que no sap ferir ni amb baixesa ni grolleria.

L'humor de Rossinyol i tota la seva literatura provenien d'aquell solatge del segle dinou barceloní, que, despectivament, se'n diu el xaronisme, però això Rossinyol ho va saber ennoblir d'una manera personalíssima; tot i ésser tan viu i tan del carrer, tant els seus escrits com les seves anècdotes personals tenen aquell especialíssim gust d'un laboratori ple de procediments originals i selectes.

Rossinyol no crec que s'hagués preocupat ni molt ni poc de la gramàtica ni de la retòrica; com tots els nostres grans homes de finals i principis de segle, era anarquista i franc tirador, i sense voler-ho ni proposar-s'ho, al voltant seu es va crear una mentalitat nova i un esperit constructiu i depurador. El gran mèrit d'aquest romàntic prodigiós, ha estat el de les definicions inimitables. En la seva obra extensíssima hi ha definides una quantitat de pells humanes, de somriures autèntics i de misèries vestides de pietat, que difícilment pot presentar cap altre escriptor del nostre país.

Els que hem conegut Santiago Rossinyol, a més a més del seu aspecte tan decoratiu i tan impressionant — ha estat la nostra figura amb més possibilitats externes de vedette internacional —, li hem d'estimar una virtut raríssima, que aquí potser encara és més rara que en altres bandes: Rossinyol difícilment, potser mai, es posava el nom d'una persona o d'una obra a la boca per anar-lo mastegant i per escopir-ne després els ossos a la concurrència. Una pietat, una bonhomia, una tolerància potser excessiva el feien parlar de tot amb l'entendiment i la bona fe d'una criatura.

De vegades, si explicava alguna facècia o alguna feblesa, li posava una cresta d'alegria i de pebre vermell, que tota la bilis en desapareixia completament.

Rossinyol ha estat un treballador únic, no ha deixat mai de pintar ni de pensar o escriure arguments. A l'hora de morir, quan ja tenia la sang intoxicada i no li obeïa el cervell, en el desvari va demanar que li portessin el quadre que estava pintant. Aquesta és la darrera anècdota de Santiago Rossinyol, que explica d'una manera claríssima tot el brillant esforç de la seva vida infatigable.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

JAUME PASSARELL

sensacional
sin canas rápidamente
con la novísima preparación
científica

agua
colonia
misteriosa

da brillantez al cabello, quita la
caspa y evita su caída
perfumada · higiénica · eficaz

CONFERENTIA CLUB

Joaquim Folch i Torres

Algú ha qualificat de «peripatètica in partibus» aquesta conferència.

Es una definició exacta. Hom podria dividir la conferència en dues parts, com una sèria.

Primera part: aquella en què tots els espectadors formàvem un film davant els objectes immobils.

Segona part: aquella en què els objectes desfilaven en la pantalla davant el públic en repòs.

Així que arribàrem al Museu de la Ciutadella, tinguérem la sensació que érem part integrant d'una garden party.

Un escamot de bombers, com soldats d'opereta, feien la guàrdia pels encontorns. Els automòbils, silenciosament — només el frísament vi-
driós de la sorra —, marcaven un punt de stop a frec de les escalinates de marbre blanc i anaven entrant d'una manera correcta senyores i senyoretetes totes elles molt interessades a no desertar de la magnífica parada de toilettes que tots ens prometiem i que fou degudament celebrada pels elements connoisseurs del sexe contrari...

Els botins del comte de Güell, dos triangles blancs, ajudaren a precisar les coses i la seva pipa de fusta de cirerer acabà de completar la idea que ens trobàvem en una festa anglesa de jardí...

Llavors, entre grans machines de guix — aquells cavalls blancs enormes de museu que torturen els somnis dels infants —, guanyàrem l'interior del Museu del Parc i d'una manera impensada, perquè la calor i la llum somorta del lloc ens havien preparat per un espectacle tot diferent, vàrem trobar-nos dins un míting ambulat.

Cada espectador magníficament a punt per seguir amb la mirada la trajectòria que marcava el dit — no puc precisar quin — de l'il·lustre director del Museu de la ciutat i disposat a admirar-se de tot amb totes les seves forces...

Hi havia moments en què la punta de l'ungla de Joaquim Folch assenyalava inquiet, ara un mur, ara l'altre, situat a la part contrària de la gran sala, i llavors el públic atent del Conferentia Club, públic selecte de camps de tennis a la fi, semblava seguir els incidents d'una partida — el darrer set d'un match — amb aquell viatjar compassat de la mirada a través del court...

Però la llum s'aclocava ràpidament i la penombra era cada moment més imponent. Joaquim Folch i Torres, que se n'adonà, accelerà la marxa de la conferència — apretà el pas, anava a dir — i sense poder dir d'on ni com, aparegué sobre la seva testa una gorra impecable de plat amb unes uetres daurades: «Cook & Son». I talment un fragment del film *Paris en cinq jours* (La visita dels turistes americans al museu del Louvre), la gent es veia precisada a sincronitzar la seva admiració d'acord amb la velocitat imposada, i, val a dir-ho, fou un dels

moments més picants i més agradables de la conferència, aquesta enèrgica i decidida «accelerada a fons» del conferenciant, que ens proporcionà una visió de l'art romànic a tota velocitat.

Després les coses ja entraren dins un estat de franca normalitat. (El públic de C. C.

Joaquim Folch i Torres

bo i assegut només, presenta ja una fesomia única.) Les valls del Pireneu català — amb una forta olor de pa moreno i una transparència d'aigua fresca — s'empararen del screen.

Presenciàrem aquella delicada operació d'arrencar a tires la pell romànica de les esglésies ingènues, que ve a ésser una ampliació conscient del que fan els infants per atavisme amb les calcomanies, i sota la llum plena de misteri d'una llanterna sorda que ens donava a tots els periodistes un aire de lladres de museu atrapats en el moment de fer l'inventari del que acabàvem de furar, la veu ferma, plena, enèrgica i masculina de Joaquim Folch i Torres segregava dades, precisava fets, etc., entre la inestroncable admiració, ben justificada, del selecte auditori.

La projecció era tan perfecta, que a voltes el mateix conferenciant se n'admirava...

Alguna vegada, en aparèixer algun detall arquitectònic, Joaquim Folch i Torres deia, per exemple:

«Ací veuram, senyors...»
Però tot seguit s'adonava de la claredat absoluta amb què es veia tot, de la necessitat urgent de suprimir tota explicació innecessària, i tancava de cop:

«...el que tots poden veure.»

Si, en el Ritz, el conferenciant es mou davant un teló de fons de color magenta, en el Museu del Parc de la Ciutadella, el conferenciant parla sobre un fons de bramuls de lleó.

Quan el conferenciant té una veu plena i enèrgica, com ja deixem dit, i a més a més, es tracta d'un home corpulent que té un gest ample i aquietador com Joaquim Folch i Torres, en assegurar que les feres són dins la gàbia i que la concurrència pot estar tranquil·la, hom sent per ell una devoció inèdita. Hom l'esguarda amb aquella expectació tremolosa que sent davant l'autèntic domador de lleons...

A la sortida, quatre humoristes que contemplàvem un petit transatlàntic — ofrena d'una companyia consignatària — que navegava dins una vitrina posada en el pati cobert del Museu, reaccionàrem amb un viu desig d'anar a donar un tomb dins una d'aquelles carrosses sumptuoses que li fan companyia, a través de les avingudes de tilters argentats del nostre Parc de la Ciutadella...

CARLES SINDREU I PONS

Mirant a fora

El son de Lyaufey

A l'Exposició Colonial, el mariscal Lyaufey inaugura un pavelló cada dia, i de vegades dos, feina molt cansada.

—Almenys, dormiu bé — li pregunta un amic.

—No — respon el mariscal —. A casa, sempre dormo malament. Només dormo molt bé en auto, per les pistes del Marroc. Ja no dormo tan bé en submarí, i el meu son empitjora seguint aquest ordre: en avió, en vaixell, en «sleeping». Però és en un bon lit allà on dormo pitjor.

La fi de món

En cap observatori no s'havia vist l'afluència de gent del dia 25 de maig al d'Eslambul (llegiu Constantinoble).

En l'antiga capital turca havia corregut el rumor que aquell dia hi hauria la fi del món. Per més que els diaris procuraven tranquil·litzar els supersticiosos, res no fou tan eficaç com l'arribada del dia 26, sense cap esdeveniment extraordinari.

Esperem que el mateix passarà qualsevol dia de l'any 1934, anunciat pel reverent Robert Evans Bruce com el de la fi del món. O de 1936; l'últim de vida que ens queda, segons el pastor baptista T. Palmer Black.

Crisi

En aquest temps de crisi pertot, Sacha Guitry conta la història del senyor que ja no té auto.

Anava darrera seu. A cada cantonada, alenta el pas i estirava el braç a la dreta o a l'esquerra. Intrigat, m'hi acostó i li pregunto:

—I doncs, què us passa? Què vol dir tot això?

L'original transeünt deixà passar un auto que venia de la dreta. Allargà el braç i travessà el carrer. Després, em digué malencònicament:

—Què voleu fer-hi? Es tot el que em queda del meu cotxe.

L'alcalde virtuós

John C. Porter és l'alcalde virtuós de Los Angeles que, de pas per l'Havre amb divuit col·legues, refusà de brindar — ecs! xampany! — pels Presidents de França i dels Estats Units. Uns costums tan rigorosos han deixat parades Europa i Amèrica, i a propòsit d'ells, el New York Telegram publica una noteta que no dubtem, encara que una mica llarga, a reproduir. Fins no sembla escrita per un americà:

«Mr. i Mrs. Porter havien pogut alçar la copa sense perill per a la prohibició i fins mullar-hi els llavis sense transgir amb llurs principis. Però Mr. Porter, com que venia de la pàtria del cinema, tenia un concepte exagerat dels efectes insidiosos del xampany. S'ha emocionat davant aquells films en què l'heroïna es fica un vespre en el pis d'un celibataire. Ha mirat el fastigós domèstic groc preparant el pollastre rostit i el vi bombollejant. Com tots els aficionats al cinema, sap que — pam! — el soroll del tap és més perillós per una noia que no pas un tret de revòlver.

«Ha vist tantes vegades com l'heroïna acostava la copa fatal als seus llavis i sortir el rètol: «¡apuntà l'aurora!»

«En el quadre següent, l'heroïna i la criatura són expulsades de la casa pel pare, inflexible granger del Termon.

«Es pot demanar a aquest batlle «sec» que corri semblant risc? Què dirien els habitants de Los Angeles si, en les properes eleccions, Mr. Porter es presentava fent saltar sobre els seus genolls una robusta criatura que parlés francès? Els membres de la seva circumscripció potser no quedarien satisfets de saber que tot això no hauria passat sense aquesta fatal copa de xampany.

«Tampoc no es justificaria dient que ha estat seduït per la proposició de brindar per Mr. Hoover. Adhuc un lleial republicà sap que hi ha límits que no han d'ésser mai passats.»

Wilson fou emmetzinat?

A veure si la presidència dels Estats Units anirà aparellada amb la mort per emmetzinament, tal com a Espanya semblava que la Presidència del Consell de Ministres comportava morir assassinat. Els nostres lectors coneixen l'obra de Mead sobre el president Harding i l'acusació que s'hi fa contra Mrs. Harding. Ara acaba de sortir un llibre, La cambra fosca de l'Amèrica, del comandant Herbert O. Yardley, que revela una intriga de la qual Wilson hauria estat víctima.

Yardley, que estava al davant de l'Oficina Criptogràfica durant la guerra, explica en el seu llibre que el complot contra Wilson figurava en un telegrama xifrat que casualment li arribà a les mans. Així passava durant la Conferència de Versalles, i s'hauria tractat de suprimir Woodrow Wilson, bé administrant-li una metzina lenta, bé fent-li agafar la grip amb glaç contaminat. Yardley remarca que l'home dels catorze punts començà a donar senyals de malaltia a París, per acabar al seu país extingint-se lentament.

De totes maneres, en les esferes oficials de Washington, les revelacions de Yardley han estat acollides amb molta incredulitat.

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

L'integralisme portuguès

Hem promès als lectors de MIRADOR parlar dels corrents d'idees que triomfen avui a Portugal amb la dictadura lusitana. Tractarem de complir la nostra promesa.

Són dues les forces de la dictadura. Queden simbolitzades en la següent anècdota, que hauríem pogut oferir al Mirador indiscret...

Cert dia, ja fa un parell d'anys, el ministre de la Guerra dictatorial hagué de tra-

criptors portuguesos dels nostres dies — i segurament el més terrible polemista lusità —, féu un excel·lent resum de les doctrines integralistes. D'aquest estudi resulta que «fent l'anàlisi i la discussió de l'integralisme lusità, tenim la clara consciència que no tem més que analitzar i discutir les idees fonamentals del reaccionisme francès que té per eponims Maurras, Barrès, La Tour du Pin, Henri Vaugeois, Valois i altres dides seques dels Camelots du Roi. Com mostràrem en un dels articles consagrats a aquesta doctrina, no hi ha una sola idea integralista que no hagi pagat a la Duana drets d'importació.

Vegem en què consisteix aquesta Acció Francesa transplantada a Portugal.

L'integralisme és abans que res un enemic de la democràcia. Segons els integralistes, la democràcia és la política de les idees, mentre la monarquia integral — és a dir, absoluta, total, com ells la preconitzen — és la política dels fets i de les realitats.

Hom ha de seguir les normes i els exemples del passat — és a dir, fossilitzar-se en la immobilitat —, fugint del lliure examen, fill de l'esperit protestant, del qual es deriva la democràcia. La il·lusió del progrés és la doctrina de Satanàs revoltant-se contra Déu...

A més, la democràcia és — diuen — el domini del nombre sobre la qualitat, la selecció dels competents pels incompetents.

La forma de govern ideal és la monarquia, tradicionalista i antiparlamentària. Existirà una Assembla Nacional, el vot de la qual serà purament consultiu. La funció legislativa resideix, però, en una aristocràcia que volta el rei. Com veiem, tot això és gairebé idèntic al règim grotesc que intentaren regalar a Espanya Alfons XIII i Primo de Rivera. Ni uns ni altres es distingien per llur imaginació, car aquests sistemes tenen segles de vida...

Segeixen altres sofismes.

Es en la transmissió hereditària del poder del rei on resideix justament la major superioritat de la monarquia. El fet senzill de la naixença ja dona al rei amplex garantides de bon govern. La naturalesa fa fabrica governants més econòmicament i més perfectament en una raça de governants que en una raça de propietaris o de juristes: en la pròpia sang porten en nixer les qualitats que els imposen. Un fill de rei sap regnar. A més d'això, la seva educació especial l'habilita superiorment per l'exercici de la funció a què està destinat.

Tot això, i amb això tota la doctrina integralista, cau per la base si es demostra científicament que l'hereditarietat de la funció de govern fa forçosament degenerar l'home, que el sol fet d'exercir-la inhibeix la voluntat, i que infaliblement es presenten en els monarques una sèrie de tares, agreujades per l'hereditat i la consanguinitat. I en efecte, tot això es pot demostrar fàcilment amb l'estudi patològic de qualsevol de les dinasties existents. És aquest el més terrible argument contra la forma monàrquica de govern — molt més que cap teoria política. I aquesta demostració la fem en un llibre que tenim a la impremta.

Però per acabar tornem als nostres integralistes.

El problema social es resol segons ells molt fàcilment. El capital és necessari per a desenrotllar la indústria. El treball és necessari per a produir. Un i altre es necessiten. El treball deu confinar-se en els seus interessos professionals, sense tenir la utòpica dèria de reorganitzar la societat. Així, sense més complicacions, ho solucionen tot els integralistes...

A tot això s'afegeix un fèrvid nacionalisme. La democràcia és d'importació estrangera, els democràtes són «estrangers de l'interior». Caldria un cordó sanitari a les fronteres de la intelligència portuguesa.

Tot el que és portuguès és superior a les coses de la resta del món.

Tenim present un article publicat a la Nação Portuguesa que simbolitza aquest punt de vista.

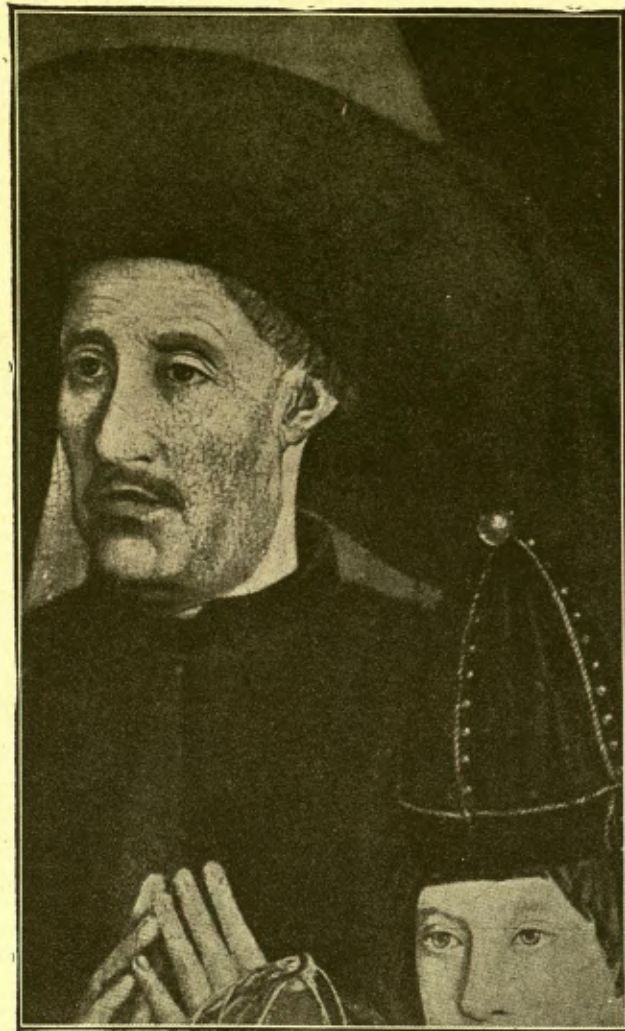
Es titula O claró genio lusitana i el seu autor es diu Mario de Albuquerque.

Tot és dolç sota el sol clar de Lusitània, tot és superior — afirma el nostre Albuquerque —. Hom troba en el seu article explicacions d'aquella superioritat tan estupeficients com aquesta: «Posseim menys barbes com Itàlia, perquè escupim de preferència en la pròpia carn la noblesa de les aptituds apolílies»...

Aquestes són les elucubracions de l'integralisme portuguès. Avui, gràcies als trabucs dels pretorians, aconsegueix triomfar. Intenta formar l'Estat nou dels seus somnis. A aquesta feina procedeix amb tota urgència, deixant de moment de banda la forma monàrquica, per a la qual potser no tindria unanimitat entre els dictatorials, però aplicant tots els altres principis de l'integralisme.

Mentrestant, el país, torturat, sagnant i miser, es revolta. Potser no els quedarà temps de fer l'experiència «in corpore vile»...

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

L'infant Enric de Portugal, iniciador dels grans descobriments geogràfics

metre, per al seu examen, un document al ministre d'Hisenda, Oliveira Salazar, el Godofred de Bolló de la pintoresca croada que avui presenciem a Portugal...

—Porteu això a la sagristia! — ordenà el ministre amablement, amb aquella educació tota militar. L'oficial encarregat de la missió comprengué immediatament i trotà, obediènt, cap a l'antre de Salazar.

Diu la història que a aquest li arribà la notícia de l'expressió emprada pel seu col·lega.

I en tornar el document digué a l'emissari:

—Porteu això a la cavallerissa!
L'anècdota, a més a més de gràfica, és verídica: la sagristia i la cavallerissa són avui les bases damunt les quals viu la dictadura lusitana.

La sagristia inspira i menja. La cavallerissa apuntala, pega i menja també. El que no menja és el poble portuguès, que es mor de fam, de misèria i de tuberculosi — la qual fa en els darrers temps uns progressos que espaoeixen.

Quedem-nos per avui a la sagristia.

La sagristia és l'integralisme, representat al govern pel ja esmentat Oliveira Salazar, catedràtic de la Universitat de Coimbra i inspirador del règim.

Però què és aquest integralisme?

Tractarem d'explicar-ho al lector en breus ratlles.

Es una doctrina reaccionària i ultranacionalista, la major part dels partidaris de la qual són també monàrques. Neix a Portugal en temps de la guerra.

Els seus exponents l'expliquen molt confusament. És gairebé impossible en realitat posar ordre en les idees dels integralistes i reduir el complex de llurs teories a una sèrie de fórmules clares. Ha estat exposada en una sèrie de volums iniciats per Antonio Sardinha — veritable líder de l'integralisme lusità, ja mort —, amb el seu llibre titulat O valor da raça (1915). Vénen després O culto da tradição, de Luis de Almeida Braga (1916), A crise da democracia, de Luis Teixeira Neves (1919), i altres.

Llurs teories han estat, a més a més, exposades des del periòdic Monarquia (en 1917) i des de la revista Nação Portuguesa, portaveu del grup. Aquest és molt actiu, cal reconèixer-ho. És mou i fa arribar fins als estudiants la seva veu. Entre molts d'ells s'ha posat de moda ésser integralista. Jo he viscut entre estudiants a Coimbra l'any pasat. Hi eren nombrosos els reaccionaris, per cert els d'esperit més limitat, de menor activitat d'estudi i de vida més poc recomanable. Això sí, cap d'ells no em sabé explicar en què consisteix l'integralisme. Tota la coneixença que tenien sobre les doctrines que pretenien professar era un menyspreu somrient i superior envers la democràcia... Tot era, doncs, esnobisme en ells.

I això respon en realitat a l'estat de l'integralisme. La claredat no és pròpia dels integralistes — llegir unes ratlles d'Antonio Sardinha és perdre's en el caos —, cosa que ja de per si és una bona prova de confusió en les idees. Quant a llur cultura, n'hi ha prou amb citar un parell de casos. Teixeira Neves, a les pàgines 76 i 77 de la seva Crisi da democracia, ens presenta Hobbes i Hume com a dos filòsofs del segle XIX. Caietano Beirao (Uma campanha tradicionalista, p. 45) ens parla de Darwin com d'un precursor del positivisme, al costat de Bacon i de Descartes...

Raul Proença, un dels esperits més cultes i més clars, i un dels més admirables es-

URODONAL

treu el dolor de ronyons porque dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que es té indicat.

DR. DOMINGUEZ RUIZ
Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

GRÁFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

FLIT

MARCA REGISTRADA

mata la polilla

y destruye sus larvas

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

FITÓ

CANISERIA

EL CINEMA

UN FILM DE VICTOR SEASTROM

«La dona que estimem»

Damunt la seva tauleta de nit, Lena té emmarcada la litografia d'un tema campestre. Amb melangia, cada nit abans de ficar-se al llit, se la mira una estona. Lena, el mateix que l'heroïna de *The city girl* de Murnau, és serventa en un restaurant popular, i a desgrat de la seva juvenesa està ja ben fatigada del seu viure frenètic, del vaivé de clients excessivament galants,

d'allisar els caràcters i caure en la comoditat del convencionalisme, marca amb neta les característiques individuals, manté la coherència dels seus tipus, a despit de tota l'aparent inversemblança que sembla comprometre'ls, i planteja els conflictes amb aquell agut i irrevocabable amb què aquests tan sovint es despleguen en la vida de cada dia.

«La dona que estimem», de Victor Seastrom

i sospira nit i dia poder evadir-se de la ciutat i marxar al camp, on l'existència li apar neta i reposada. Per això una nit, després d'esguardar encara la litografia, accedirà a la requesta de casament que li adreça en una epistola, Tony, un ric hisendat italià que viu en la seva finca en un departament de Califòrnia.

Tony és ben vell tanmateix per maridar-se amb Lena, que ell va conèixer de pas per la ciutat en el restaurant. Tanta juvenesa el seduí tot seguit i en el seu caprici posa tot l'entestament de la seva gran ànima d'infant o de ximple, perquè Tony, al mateix temps que una ànima senzilla, té molt de ximple.

I Vilma Banky, és a dir Lena, es troba lligada amb el vell embriac invàlid, es sent incapaç de gustar a la vida rural, i lluitant contra la seducció del jove masover Buch, que ben obertament la pretén i que a la fi l'obté. Aquest, avergonyit de la seva victòria, que fa enemics dues víctimes, marxa d'aquell districte, encara que per tornar-hi als tres mesos d'absència, en veure com li és difícil renunciar a Lena. I hi torna, però per retrobar-hi Lena disposada a no cedir gens ni mica, instruída de tota l'experiència del pecat i resolta, a la fi, a viure al costat del seu marit, a qui mai no ha estimat, però amb qui la lliga un sentiment del deure i la profunda pietat que aquell home desvalgut ara li inspira. La seva feminitat més profunda triomfarà a la fi del seu desig, ben legítim, de viure la seva pròpia vida.

Sento com és difícil resumir la història, llarga i extremament matisada, que Seastrom ha portat al cinema amb el títol *A lady to love*, presentada la darrera setmana al Fòrum amb el títol *La dona que estimem*.

Es aquesta una història que, perquè s'aparta dels canons establerts pel cinema americà en la seva insistent repetició de temes a base del consubstancial triptic, potser no plaurà al gran públic. I és que Seastrom defugí justament els llocs comuns, i en lloc

Victor Seastrom és un home del nord que no ens recorda gaire la literatura nòrdica que tan prematurament — ja en temps de *L'Avenç* — ens arribà a Catalunya. Un gran sentit de la vida interior, això sí. També un home que sent la natura d'una manera lírica. Li plau enviar als enamorats a passejar pel bosc, procediment que té nombrosos antecedents.

Lars Hanson i Lillian Gish en *La dona marcada* — film també de Seastrom —, al bosc, prop d'un rierol, es confessen llurs mútues tribulacions. En el mateix film, entre les millors coses que conté, hi ha aquell magnífic debut amb Lillian Gish empaïtant l'ocell que s'ha escapat de la seva cambra corrent per la prada i bosc endins, que és una sèrie de visions esplèndides d'una natura que per sí sembla desmentir l'ombrívola moralitat dels puritans de la parròquia del pastor. En *La màscara del diable*, John Gilbert, amb un llibre de versos a la mà, s'enduu Eva von Berne al camp. Cerca la complicitat de les coses benignes, que diria Ruyra, per torbar l'esperit poc madur de la jove dona. I en el film que m'ocupa, per què, quan Lena vexada en descobrir en Tony l'home que tan vell ha tingut la insolència de pretendre-la, resignada ja a tornar-se'n, no obstant i això la maleta li llisca de les mans?

Són les ganes de restar al costat del jove Buch, tan atraient?

Potser sí, però la insistència amb què en aquell moment esguarda enllà de la finestra l'ampla perspectiva del camp, madur pel temps de la verema, crec que és el que decideix el moviment del seu cor. Per altra banda, no és amb un cep de raim, gros de tot el llenç de la pantalla, que el film comença i no és l'espectacle de les vinyes esteses fins als límits de l'horitzó que de tant en tant ens diu el decorrer de les hores, insensibles als tràfecs dels herois de la història de *La dona que estimem*?

L'art de Seastrom és fi. El mirall en el qual Tony ha sorprès la seva llejor, en els moments capitals, és ben visible penjat a la paret. A la seva manera diu per què en aquella casa les coses no marxen bé. I també recordaré en la primera conversa que tenen Lena i Buch els moviments de la màquina, passant del panorama als primers plans, d'acord amb els graus d'interès que té la conversa que sostenen els dos joves entre ells.

Alguns efectes del film haurien pogut semblar d'inspiració fàcil. Concedeixo que és còmode jugar amb el contrast que per sí ofereix la parella. Vilma Banky, tota ella en blanc nupcial, donant d'una manera superlativa la impressió de juvenesa — tant és així que s'havia mig parlat de titular el film: *Juventut* —, i el marit, embriac, vell i invàlid. Però Seastrom s'ha mostrat sempre digne, sense caure mai en la banal explotació de la truculència plorànera, que el tema per moments podia suggerir-li.

Al costat de Vilma Banky i de Robert Ames, cal assenyalar l'artista encarregat del difícil rol de Tony. És Edward G. Robinson.

No hi ha en aquest nou film la pregonia poesia de *La dona marcada*, tampoc un treball purament de cineasta a l'alçada del que hi ha en *El vent*, però sí que *La dona que estimem* és un bon film i una obra força interessant del director suec Victor Seastrom.

PANORAMA

Cinema amateur

Hem llegit l'article que el senyor Jardins publicà a *La Publicitat*, referent a una possible creació a Barcelona d'una Associació de cinema amateur, article del qual l'autor tingué l'atenció de trametre'ns una còpia.

No cal dir que estem d'acord amb el contingut de l'article i que el seu autor ens té al seu costat per tot el que faci referència a propagar la idea i a informar als nostres lectors del curs pràctic d'aquesta.

Sessions Palestra

Amb gran èxit tingué lloc al Lido, divendres passat, la projecció d'*El setè cel* organitzada per Palestra.

No cal dir com el film va plaure al públic, el qual tingué ocasió de comprovar que la fina producció de Borzage roman avui dia, a despit dels quatre anys que han passat d'ençà que fou produïda, plena de frescor i d'interès.

En aquest film, ara que hem vist tantes pel·lícules de guerra, només trobem inferiors les escenes al camp de batalla, les quals desmereixen sens dubte de la resta de l'obra.

Demà té lloc la darrera sessió de la temporada, amb la projecció del film *El capità salvació*, de Roberston.

Nosaltres preguem als organitzadors d'aquestes sessions tan meritories que no s'oblidin mai de fer constar el nom del director en retolar les cintes. En *El setè cel* constava dues vegades el nom de William Fox i en canvi s'oblidaven del nom de Borzage. És un punt elemental de cultura cinematogràfica.

A la primera ocasió que tinguem, parlarem del final d'*El setè cel*, cosa que no creiem inútil, vist que ens consta positivament que moltes persones no l'acaben d'entendre.

Un film amb «dobles»

Al Coliseum projecten *Desemparat*, el film de Bancroft al qual ens referíem aquí mateix no fa pas gaires dies a propòsit del procediment dit dels *dobles*, amb el qual hom assegura versions en diferents idiomes d'una mateixa cinta.

Aquest procediment fou implantat tot seguit de l'adveniment del parlat, però aquelles primeres realitzacions eren tan barroeres que el públic no les acceptà.

S'ha treballat l'aspecte tècnic del problema i ara, amb el film Paramount *Desemparat*, hem pogut veure on s'ha arribat. Tècnicament no es pot somiar millor ajustament, la il·lusió és quasi perfecta, però... Naturalment, com que el text espanyol ha de tenir el mateix nombre de síl·labes que el text original anglès, és fàcil de comprendre que no sempre el personatge invisible diu el que vol, sinó el que pot. Afegiu a aquesta seriosa restricció el fet que els talents sembla que no tinguin entrada en els dominis del cinema parlat en espanyol, i si no ho saben per experiència, podreu més o menys representar-vos el resultat final: un diàleg que ningú no suportaria al teatre.

El film de Rowland W. Lee, *Desemparat*, podia tenir molts valors cinematogràfics, però el seu diàleg abundant, tot ell declarat amb una monòtona entonació, no ens permet per aquesta vegada entusiasmar-nos amb els *dobles* ni amb aquest film de Bancroft.

Un gran agent de vendes

Tot sovint es parla del volum que en la indústria dels Estats Units representa la fabricació de films. Tothom sap els esforços, àdhuc traduïts en aranzels prohibitius, en lleis dificultadores, empreses en diferents països europeus per alliberar-se de la supremacia cinematogràfica americana. Darrera d'aquesta, potser n'hi va una altra. Almenys així ho fa creure una frase d'un discurs recent del president Hoover:

«Allà on penetra el film americà, venem més autos americans, més gorres i més fonògrafs americans.»

Mimetisme

De vegades és la coincidència, com aquelles setmanes, l'una d'operetes, l'altra de guinyols, que recentment el nostre J. Palau assenyalava en aquesta pàgina. Però de vegades no és la coincidència, sinó la comoditat de copiar, el que fa que apareguin força films tallats sobre patrons semblants.

No fa gaire, Benjamin Crémieux, ja conegut al Conferentia Club barceloní, ho remarcava:

«L'enjuós, en el cinema, sobretot en l'actual període de provatures i de recerques, és que tota troballa una mica original, de qualsevol ordre que sigui, tot seguit és explotada en sèrie. Un exemple entre cent: en els dibuixos animats, algú té la idea de servir-se dels ossos d'un esquelet com a xilofon; de seguida no es pot veure un film de dibuixos animats sense esquelet-xilofon.»

TRAJOS PER A BANY
BARNUÇOS
CAMISES - PAIAMES
SUETERS
CINTURONS - ELÀSTICS
MOCADORS
MITJONS - MITGES
PREUS BARATISSIMS
F. VEHILS VIDAL
32-Avinguda Portal de l'Àngel-34
7, Plaça Universitat, 7

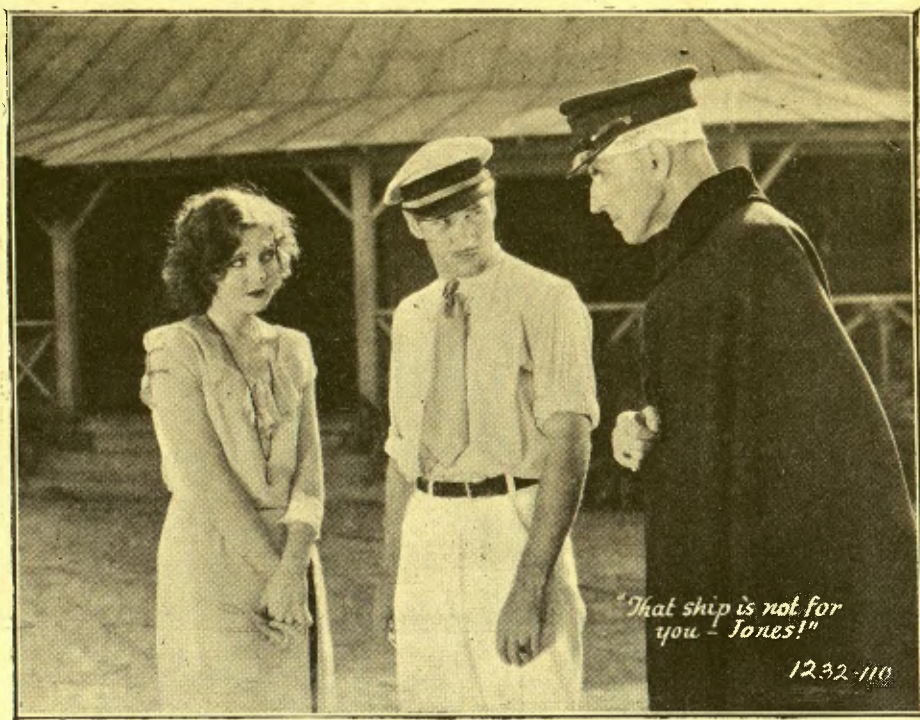
UN BON FILM DESCONEGUT

«PARADISOS PERILLOSOS»

No llegiré *Una victòria*, de Conrad, sinó després d'haver escrit aquestes ratlles de comentari sobre el film que m'ha semblat esplèndid i que William A. Wellmann ha extret d'aquella novella, amb el títol de *Dangerous Paradise*. M'ha semblat prou esplèndid perquè procuri evitar aquí que l'art prestigiós del gran novel·lista anglès Conrad me'n disvirtui la impressió original.

tumen a fer per aquí. Els grans autors del cinema no tenen ni la centèsima part de la popularitat que arriba a gaudir la més insignificant *star* cinematogràfica.

Uns quants compassos d'introducció a base del motiu d'*Ombres blanques*. Però aquest cop no som pas tan lluny de la civilització. Tot just a Suez, en un cafè cantant, Nancy Carroll, l'heroïna inoblida.

«Paradisos perillosos», de W. A. Wellmann

El film ha estat estrenat tímidament, sense reclam, com aquell que passa quelcom que desmereix de la casa que l'ha produït. La independència d'aquesta pàgina és prou palesa perquè ara pugui escriure aquí que *Paradisos perillosos* és un dels millors films Paramount presentats enguany, creient que el nostre silenci en altres ocasions enfront de mantes superproduccions que han obtingut èxits brillants, bé demana com a conseqüència que ens decidim a parlar llargament d'aquells films que, com

Nancy Carroll

aquest de Wellmann, semblen condemnats a passar desconeputs.

Comprenc que hom vacilli a presentar davant d'un públic delicat, d'una delicadesa feta d'amanerament, un film com aquest, saturat d'una atmosfera de violència crua, violència que assoleix a la fi una intensitat que certament posa els nervis en tensió dolorosa. I no pensem que es tracti de guinyol, ni d'aquella explotació de la malsana sensibilitat de la gent que es plau en l'espectacle de la crueltat. Tot al contrari. Els esdeveniments realment forts no hi són sinó suggerits; hom n'evita la representació directa, però així crea l'emoació del desconegut, que és un dels mitjans més eloqüents del cinema.

William A. Wellmann compta en la seva fulla de serveis amb dos films considerables com *Una de tantes* i *Capitaines de vida*. Això sol era un motiu per cridar l'atenció sobre el seu nou film. Malauradament ja sabem com aquestes qüestions de veritable cultura cinematogràfica estan abandonades per la crítica i la propaganda que s'acosa-

ble de *L'àngel pecador*, canta el seu número abans d'alternar amb els clients. El client d'avui és diferent dels altres. Richard Arlen, un home que viu sol en una illa a nou milles d'allí, mar endins. Un fracassat? No, un covard, un home incapaç d'afrontar la vida i els homes i que s'ha retirat còmodament en la solitud. Nancy Carroll, a qui la vida tracta d'una manera desesperada, escomesa pels homes, vivint en un ambient de disbauxa que l'asfixia, fugirà un dia amb el misantrop, amb intencions no gaire concretes, però que a la fi totes elles es negaran en un romanç amorós, que serà per la parella el preu d'una doble victòria sentimental i material, perquè abans hauran de vencer la por de l'amor i d'afrontar cara a cara la mort en unes circumstàncies extremadament patètiques.

El film, dens d'una història que posa en joc una pila de personatges, és portat amb una gran seguretat. Els tipus són una meravella de caracterització, i la única excepció que caldria notar és potser la dels protagonistes. No tinc, tot al contrari, cap prevenció contra Nancy Carroll i Richard Arlen, però tots dos no acaben de posar-se en el to patètic que tot el film exigeix. Arlen cuida excessivament la *toilette* i Nancy Carroll no dissimula una coqueteria incessant que desment la veritat del personatge. Val a dir que el seu físic tan candorós no l'afavoreix en la tasca d'una noia bregada en una vida dura.

Després dels tipus, les actituds. L'amo del cafè seu damunt del llit de la noia, tot esperant que ella vingui a la cambra, perfectament immòbil, amb tota la seva concentració sensual. Darrera la paret, l'home que viu al costat, amb idèntica posició, espera la mateixa avinentesa. Cal veure com els dos homes s'escometen bestialment. Únic testimoni de la lluita, una espelma encesa. La flama vacilla i s'apaga. És un corrent d'aire; s'ha obert la porta de l'escala, amb l'empenta del cos d'un dels homes que rodola graons avall per estavellar-se a baix. Després, hi ha en el mateix sentit un episodi mestre, fragment muntat amb una matemàtica perfecció. El sonor facilita la tasca d'estar simultàniament en dos llocs distints. Mentre Arlen té una feina de mil dimonis a desembarassar-se dels dos homes que l'ataquen, el crític terrible de Nancy l'avis d'una situació encara pitjor. Moments d'angoixa, fabricats per la ciència infal·lible del ritme. Algú podrà plàyer-se que el medi físic no hagi estat evocat amb més amplitud, que alguns moments quedin dintre una vaguetat psicològica que fa pensar en el procés de simplificació a què Wellmann segurament ha hagut de sotmetre els personatges inicials.

Amb tot, *Paradisos perillosos* queda per damunt d'un simple bon film d'aventures.

J. P.

Coliseum

Avui, GRAN EXIT del genial actor

Emocionant drama del mar amb dobles espanyols.

Es un film «Paramount»

FONTBERNAT

SASTRE

TRAJOS MIG TEMPS
PREUS MÒDICSCUCURULLA, 2, 1.ª
BARCELONA

FANTASIA

Constantment refrigerat - Únic a Barcelona
AVUI

Meravellós viatge d'exploració per les regions més curioses de l'Àfrica Equatorial, que podreu efectuar des de l'agradable i fresc ambient d'aquest saló.

FILM RELATAT EN ESPANYOL

I E L T E A T R E

Rossinyol, home de teatre

—El teatre és fet per distreure la gent. Ha de fer riure o ha de fer plorar, però ha de distreure.

Així ens parlava, no fa pas molt temps, Santiago Rossinyol. I en aquestes paraules trobem condensat tot l'esperit i la intenció de l'obra teatral del popular escriptor. Teatre per distreure, és a dir: teatre pri-

els sotrats de les mitges voltes i dels problemes a vèncer. Per això, els seus personatges donaven gairebé sempre una sensació brillant d'humanitat, de veritat. I, en molts dels casos, eren la lluminositat de les paraules, la frescor del seu llenguatge tan viu el que feien semblar homes de carn i ossos uns personatges que, observats amb

Teresina al Town Hall

Després de la guerra començà un corrent de visites dels artistes europeus a l'Amèrica del Nord.

Els Estats Units s'obren a la influència de tot el que de més selecte i de més sensible tenia l'Europa.

Aquest moviment està en plena ascensió. Pintors, músics, escriptors, gent de teatre i gent de les aules universitàries, prenen el camí de l'Amèrica del Nord incorporant-se a aquest corrent que sembla pendre, d'any en any, més vigoria.

Els músics sobretot marquen la fase més intensa d'aquest pont projectat al través de l'Atlàntic. Els músics i els estels de la dansa. Potser la universalitat del seu llenguatge els fa més planer el camí.

Teresina no podia mancar en aquest moviment. El seu nom, el seu art acreditat en les seves actuacions de París, l'atenció que ha despertat en el món intel·ligent que l'ha descobert, l'assenyalaven com una de les valors que havia d'anar a recollir dels públics d'Amèrica la consideració guanyada en els escenaris d'Europa.

I així ha estat en efecte. El Town Hall, la sala de concerts de més prestigi de Nova York, serví de marc al primer recital de Teresina.

La gent del *métier* asseguraven que cap dels concertistes de tota mena que havien estat a l'Amèrica del Nord no havia obtingut un èxit semblant.

La plàstica noble i rica eixida al llarg del recital, impressionà profundament la gran quantitat de pintors que acudiren a l'espectacle.

Teresina es veié obligada a assistir a un nombre respectable de banquets i de festes organitzades en honor seu.

Entre aquestes festes, una de la colònia catalana, en la gentil dansarina recità uns versos de Maragall.

S'hagué d'esmerçar, encara, en una porció de visites a famílies prestigioses i a

Música aplicada

Si ja és molt difícil, atenent-se simplement als elements de fons i de forma, establir una clara distinció entre música absoluta i música «amb programa», més ho és, encara, de traçar una línia divisòria neta entre música pura i música «aplicada» — si descartem, com és natural, una excepció rigorosament literal, segons la qual tota la que s'aplica a un text o ha d'acompanyar

cució per posar-los a l'abast de les més modestes capacitats.

D'aquí ve que la *Zweck-musik* tingui sovint una tendència educativa, i en alguns casos un caire francament didàctic. Hindemith, Weill i Brecht han creat el tipus del *Lehrstück* o peça d'escola, en la qual aquesta tendència es declara explícitament. Ampliant el gènere, Kurt Weill ha arribat

Escena de «Ja-Sager», òpera escolar de Kurt Weill

la dansa seria música «aplicada»: un *lied* de Schubert, per exemple, al mateix títol que *I want to be happy*...

Dins la mateixa esfera de la música de concert més «desinteressada», on podríem posar la simfonia o el quartet com a exemples categòrics de música pura, no hi ha dubte que ens trobem ja amb el mateix *Concerto* per a instrument solista i orquestra — per no parlar dels *Diverbimenti* o de les *Serenates* mozartianes — davant de casos molt menys definits. Els graus de música «aplicada» que pot arribar a tenir el *Concerto* — forma basada en una institució típica del segle passat: el virtuós — es comencen a insinuar en tota una sèrie d'obres escrites a mida de les facultats de tal o tal altre artista.

En rigor, però, no trobaríem potser cap exemple de música pura de la qual estigués totalment exclòs el concepte, més o menys precis, d'utilitat, d'aplicació a un fi pràctic, exterior a les condicions d'existència de l'obra en si; ni tampoc, per altra banda, cap exemple de música aplicada — bona com a música — que pugui deixar de tenir els seus graus de música pura.

La distinció, de totes maneres, va prenent actualment un caràcter més precís. En la generació jove, sobretot, el desig de treure la música de la seva *splendide isolation*, de lligar la producció amb fins d'ordre pràctic, útil, que satisfacin la necessitat de música de col·lectivitats més o menys determinades, és cada dia més viu i més concret. Temps enrera parlàvem aquí mateix de Hanns Eisler, dels seus cors proletaris, del seu «Oratori polític». Exemples típics d'aquesta *Zweck-musik*, música destinada a un fi útil, música aplicada, doncs, per oposició a la música pura, sumptuària, destinada a ésser fruitada desinteressadament.

I heus aquí, potser, la diferència més fondata entre el concepte útil i el concepte sumptuari de la música: en el primer cas el compositor pensa sobretot, o exclusivament, en l'*excutant*; en el segon cas pensa sobretot, o exclusivament, en un *auditori*.

En el primer cas, la idea que el compositor es fa de l'*excutant*, del grup o de la massa d'*excutants* a qui realment *destina* la seva obra — arribant adhuc a fer cas omís d'un possible auditori —, determina el pla, els medis emprats i el contingut de la composició. La idea inspiradora és, doncs, posar en activitat musical, donar un pretext a fer música, a tal o tal nucli de gent que sent la necessitat de fer-ne i troba en aquesta activitat un goig superior a la de l'actitud d'*auditori* passiu.

En el segon cas el compositor pot situar-se en un pla de llibertat gairebé il·limitada, pràcticament. Això explica, en part, que l'evolució extraordinàriament ràpida i complexa que la música pura ha realitzat en l'època moderna, hagi creat una distància tan considerable entre la producció nova i el gran públic. L'altra causa d'aquesta distància, però, és la decadència evident de la institució del concert públic, que un temps era una cosa viva i avui és una forma morta, momificada, d'un culte a l'Art de la Música que no respon ja ni a l'esperit ni a les necessitats pràctiques del nostre temps.

Seria temerari profetitzar la desaparició del concert com a forma d'exhibició musical a l'abast de grans auditoris, per bé que la ràdio, en països més sortosos que el nostre, el guanya ja avui en interès omnimode, en intel·ligència i en vitalitat. Però no és arriscat de preveure la desaparició de la forma actual del concert públic, que tant per l'actitud de l'*auditori* com pel caràcter dels programes que cal oferir-li s'ha convertit en la cosa més enutjosa i soporífera del món.

Però tornem al tema. El desig de fer més viu i més eficient el lligam entre el productor i el consumidor de música — per dir-ho de la manera més trivial — explica que el compositor es dirigeixi amb preferència cada dia més marcada al sector que està situat entre ell i la gran massa amorfa del públic. Em refereixo a l'*excutant*, més concretament, a l'*excutant amateur*, cantaire o instrumentista, que fa música pel seu plaer i que, en definitiva, constitueix l'*élite* del públic musical. Es tracta, doncs, d'infiltrar l'esperit de la música nova a aquesta selecció, simplificant els mitjans tècnics d'ex-

amb el *Ja-Sager* a la forma de l'òpera escolar, destinada a ésser representada totalment per alumnes de les escoles públiques. Fou estrenada l'any passat en una escola berlinesa i ha estat donada d'aleshores ençà en un nombre important de centres d'ensenyança, per conjunts formats per alumnes.

La destinació de l'obra obligava el compositor, com és de suposar, a una simplicitat extremada en tots els ordres. Les parts vocals i les instrumentals — l'orquestra formada per tres instruments de vent *ad libitum*, dos pianos, percussió i corda, sense violes — estan tractades de manera que poden ésser dominades amb relativa facilitat pels alumnes. Amb tot, el compositor no ha volgut fer una música que de tan fàcil arribés a ésser pueril, i ha partit de la reflexió exacta que l'interès principal i el valor pràctic de l'òpera escolar radiquen més aviat en l'entrenament, en l'estudi que l'obra exigeix, que no pas en la mateixa representació final, molt menys important des del punt de vista pedagògic.

La idea que el deixeble, a través d'aquest estudi, a través del medi de la música, s'arribi a ocupar i a infiltrar-se, molt més intensament que per cap altre mitjà, del tema, de la ideologia determinada que l'assumeix li proposa, s'inspira en una intuïció psicològica molt justa. Des del punt de vista del músic, no obstant, aquest seria encara un resultat secundari.

Cal subratllar sobretot el valor exemplar d'aquestes temptatives per la transcendència que tenen en l'ordre de la cultura musical d'un poble. Si volem una vida musical normal, no n'hi ha prou amb crear societats de concert per tot el país, no n'hi hauria prou amb servir-se d'una manera intel·ligent del meravellós mitjà de difusió que és la ràdio. La cultura musical d'un poble comença a l'escola.

Val la pena de registrar un fet tan simptomàtic de les tendències de la producció musical actual. D'espectacle de luxe, al qual un públic cada dia més distant, fred i desencisat ret un culte cada vegada més exterior i convencional, la música aspira a devenir un objecte de primera necessitat espiritual. *Zweck-musik*: concepte utilitari, per oposició a concepte sumptuari de la música. Heus aquí la bandera. Era lògic que aquesta aspiració portés els músics joves a l'escola, a infondre el sentiment d'aquesta necessitat en els cors i en intel·ligències de la generació de demà.

ROBERT GERHARD

Carles Capdevila, Rossinyol i l'empresari Canals en el famós «quartó» del Novetats

mari. I entengui's bé que no volem donar a aquesta paraula «primari» cap sentit pejoratiu.

Aquesta teoria dramàtica, que Rossinyol ha seguit sempre fidelment, tenia l'avantatge enorme que, automàticament, les seves obres agafaven aquella comunicació directa amb el públic, amb el gran públic, que és la clau de l'èxit. Difícilment podia produir-se mai un malentès entre l'espectador i els personatges d'En Rossinyol. Aquests eren molt clars, molt nets de línies. Deien el que volien dir, i prou. I el públic els entenia de seguida, els estimava, se'ls feia seus. Ni aquells artistes inflamats i somiatruïtes que Rossinyol es complia a posar a les taules com un símbol vivent d'esperit, de superació, eren uns estranys per a l'espectador de bona fe. El públic, el bon públic, endevinava que dessota d'aquells discursos abrandats i plens de vaguetats, hi havia l'element noble i heroic que toca de dret les fibres del cor de la multitud.

Rossinyol podia estar més o menys afortunat en escriure les seves obres, però rarament s'equivocava pel que fa referència a l'efecte directe sobre el públic. Es aquí on es veu clar el seu instint extraordinari d'home de teatre. Aquest instint, que li fallava ben rarament, l'havia de dur fatalment pels camins, tan amables i perillosos a la vegada, de la facilitat. Repasseu la seva llarga producció i seran ben poques les vegades que descobrireu el plec de l'esforç, el problema, la situació, resoltes a còpia de treball i de paciència. La prosa dramàtica d'aquest home llisca planera, somrient, sense

un cert rigor, s'hauria vist que no eren pas molt rics en psicologia.

Rossinyol — s'ha dit i repetit — és l'home d'una època. Generalment, quan es dedica aquest compliment a algú, les paraules agafen, més que una intenció d'homenatge, un sentit de llicenciament. Rossinyol es, sense cap mena de dubtes, l'home d'una època; i per parlar ben clar, direm que és l'home d'una època que ja ha passat. Ara bé: si mirem el panorama actual del nostre teatre, no hi sabem trobar l'home que representi no ja la superació, sinó tan sols l'equivalent del que significa per a l'escena d'aquest país l'obra rossinyoliana.

Pel nostre gust, el teatre còmic de Rossinyol és molt superior als seus drames i a les seves comèdies sentimentals. Allà on apareix ben clara l'originalitat, el temperament d'aquest escriptor tan ben dotat, és en les seves obres francament humorístiques. El bon, l'autèntic Rossinyol, és el dels sàtires i el de les farses. Aquí, tot l'instint, tota la força creadora de l'artista es projecta lliurement, sense traves de cap mena. Aquí hi trobem l'artista original i, a voltes, genial i tot. En canvi, l'atmosfera sentimental dels seus drames porta el segell uniforme de l'època. Un sentimentalisme que participa de la pintura, de la política, una mica de tot el que el volta. Ja no és el Rossinyol que irradija la pròpia lluminositat, sinó el Rossinyol que reflecteix les llums exteriors.

En aquestes hores tristes per al nostre país, es pot dir que Catalunya acaba de perdre el seu primer autor còmic.

JOSEP MARIA PLANES

Teresina Boronat

estudis d'artistes, on com a dada curiosa li oferien cock-tails de tota mena amb una prodigalitat que feia quedar prou malparada l'austeritat de la llei seca.

Teresina ha trobat a Nova York la mateixa comprensió i el mateix entusiasme amb què la celebra París.

El fet de tenir signat un contracte per tres anys d'exclusivitat amb el seu manager de la capital dels Estats Units li ha impedit l'acceptació de diverses ofertes sortides *sur place*.

Encara, el darrer dia, quan prenia el S. S. de París, camí de l'Haïve, rebé un telegrama de Hollywood, expedit per la casa Paramount, oferint-li el primer rol en un *talkie* espanyol.

El proper novembre, la nostra graciosa dansarina tornarà de nou a Nova York.

RAMON XURIGUERA

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Clarís, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

"MIRADOR" TEATRAL

Sembla que la crisi teatral es fa sentir una mica pertot. Adhuc en els països on el teatre comptava com una de les necessitats més imprescindibles, el perill és greu i tot-hom parla, escriu i discuteix com posar-hi remei. A Itàlia, per exemple, es parla, més que de crisis del teatre, de crisis dels teatres. A Alemanya, tots els empresaris perden diners; l'únic que *diu* que no n'hi perd és Max Reinhardt.

Hom culpa el cinema parlant, que per sorpresa guanyà els primers rounds del match cinema-teatre. Però ja veiem com, també una mica pertot, el públic s'avorzeix lentament del parlant, acusant-lo d'haver negligit l'encís principal del cinema, l'encís visual, que no ha sabut substituir per l'encís auditiu — i bon tros se'n falta! —, fetes les excepcions que calgui, que serien ben aviat comptades.

Tothom senyala causes, defectes a remeiar. A França no s'han curat del teatre d'avantguarda, fet de preciositat, de sentiments artificials. A Alemanya, enutgen el públic amb obres de tesi, discussions socials i metafísiques, i puerils reconstitucions

històriques. A Itàlia, fracassades les recents temptatives, retornen a les «obres d'escamoteig» de Pirandello. La Companyia dels Quinze — de la qual s'ha parlat aquí mateix — intenta, com el teatre popular flamenc, de ressuscitar el «dinamisme teatral»; però hom llença l'acusació que els actors hi prenen massa importància, més que la posita en escena i que el text. El teatre soviètic, potser el millor a l'hora actual, sovint és espantat amb les seves finalitats de propaganda. A Londres s'ha intentat un espectacle «sintètic», on hi ha una acció dramàtica, trossos de music-hall, dansa, escenes giratòries. A Viena, la representació de *Douaumont o el retorn del soldat ferit* comportava la projecció de trossos de films de guerra figurant els records del front, i un autor holandès, van Suchtelen, munta, al costat del lilit d'un poeta moribund, una pantalla de cinema: el desvarieig del poeta serveix d'interpretació a les imatges de la seva vida passada projectades; gènere híbrid poc satisfactori.

Tot plegat provatures, cap de les quals no sembla prou satisfactòria.

NO PATIREU CALOR SI ADQUIRIU UN
TRAJO DE FRESCOR
confeccionat, a 100 pessetes

Excel·lent qualitat; colors i dibuixos de moda

Sastreria Model
RAMBLA DE CANALETES, 11 · BARCELONA

Balneari
de
CARDÓ

(PROVINCIA DE TARRAGONA)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar

Temporada oficial: 24 de juny a 24 setembre

Nou propietari: SALVADOR SAMSÓ
Direcció: FELIX BARGUÑO

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya. Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetes.

Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc. Pensió completa des de 15 pessetes.

Habitacions des de 4 pessetes
Xaiets per a famílies

Tots els dies auto a Cardó a l'arribada a Mora la Nova, del ràpid sortida de Barcelona a les 8.27 matí.

Referències: S. SAMSÓ, Pòrtic Marcat St. Josep, 4 · Telèf. 18235 · De 4 a 8 tarda
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 81
"La Ideal Samaritana", Arcs, núm. 10

LES LLETRES

ELS LLIBRES

Josep Maria Planes, *Les nits de Barcelona*, Il·lustracions d'Oleguer Junyent (Llibreria Catalònia)

Les Nits de Barcelona és un recull, corregit i augmentat, d'algunes de les cròniques que el seu autor, el nostre company Josep Maria Planes, ha publicat en aquestes pàgines, recull abundantment il·lustrat per Oleguer Junyent i excel·lentment presentat. Autor i il·lustrador es complementen de tal manera, que, sense rebaixar la tasca de cada un d'ells, potser fóra més just de dir que l'obra té dos autors. A més a més, d'aquest

Josep Maria Planes

llibre de mig luxe s'han tirat alguns exemplars en grans papers, i hom sap que en edicions d'aquesta mena, la crítica sol parlar, no sols de la vàlua intrínseca del llibre, sinó també de la vàlua bibliofílica que pugui tenir per escriure.

Els nostres lectors han apreciat prou les qualitats del nostre company per estimar-les i saber-li'n grat. No serà sorpresa per ningú, doncs, dir que *Les nits de Barcelona* no és cap llibre transcendental, ni ganes; és un amable passatemp, una guia de les usines de plaer de Barcelona, escrita amb desimboltura i sense pretensions moralistes. Molts d'aquests locals, que, segons el tarannà dels concurrents, serveixen per passar

l'estona, o per produir el plaer sota comanda, frueixen d'una fama exagerada en el sentit de la perversió. Els esforços de Josep Maria Planes són precisament encaminats a reduir als seus justos límits aquesta fama exagerada.

Naturalment que, com a home traçut, aquesta intenció no és manifesta: es desprèn del to amb què està escrit tot el llibre. Un to desabús, de tornar-ne quan els altres hi van, que faria creure en una edat de l'autor que encara no té, en un escepticisme de l'home que ho coneix tot, ho disculpa tot i no es sorprèn de res. Hom s'adona que l'autor no es vol deixar agafar: sembla que quan entra en un local d'aquests, es posa en guàrdia, disposat a no deixar-se enlluernar i a copsar-ne el caire amb el qual podrà exercitar la seva ironia.

A més a més, aquesta disposició del seu esperit és ben servida pel seu estil «eminentment periodístic», per dir-ho amb uns mots molt corrents entre els professionals. El tema que tracta no és per encaparrar-s'hi, doncs cal procurar que el lector tampoc s'hi encaparrí. La qüestió és passar l'estona distretament, procurant-se una fàcil evasió. La majoria de protagonistes de *Les nits de Barcelona* no tenen altra intenció, i el seu descriptor no aspira a gaire més que facilitar-la als seus lectors. I ho aconsegueix.

Per més d'un concepte es pot assenyalar la filiació francesa, no sols d'aquesta obra seva, sinó de tota la producció de Josep Maria Planes. Procedeix directament de la munió de reporters que fan de la premsa francesa la més viva i animada del món, cultivadora dels tòpics de temporada amb amable banalitat i despreocupada lleugeresa.

En els temps agitats que vivim, abunda, fora d'aquí, el gènere de literatura d'aquest llibre de Josep Maria Planes. Temps enrera, un autor hauria fet una «novella de costums», si hagués volgut pintar ambients com els de *Les nits de Barcelona*. Però el tarannà de la gent d'ara, i el dels escriptors que treballen d'acord amb ell, no està per les grosses machines, sinó per les impressions lleugeres i superficials.

A França, sobretot, aquesta mena de llibres s'ha entès aquests darrers anys, i han estat concebuts materialment com *Les nits de Barcelona*. El gènere, des del punt de vista bibliofílic, ha produït exemplars justament estimats.

Aquesta primera producció catalana en el gènere pot posar-se dignament al costat d'aquelles. Tant els exemplars de l'edició de mig luxe, com els grans papers, poden figurar dignament entre els llibres d'un bibliofílic. De mirar el llibre amb lupa, alguna cosa caldria retreure; però són detallets a penes perceptibles per persones molt avessades a explorar minuciosament llibres de luxe.

Esperem que l'editor podrà, aviat, dur a terme el projecte que acaricia de fa temps, i completar la producció bibliogràfica catalana amb la publicació d'alguns llibres de luxe, tenint compte, sobretot, a triar els textos tant com l'execució material del llibre.

(L'amic Planes, en l'exemplar que ha volgut dedicar-me, expressa el seu desig que li faci «una crítica ben insincera». Ell mateix dirà si he satisfet el seu desig.)

JUST CABOT

Pedro Salinas

Pedro Salinas pertany — amb Lorca, Guillén i Alberti — al quadrangle màxim de la nova poesia castellana. És, però, dins d'aquesta línia de pontífexs definidors de l'esplèndida floració 1920-1930, el menys estudiat per la crítica, per bé que no pas el menys elogiat.

Pedro Salinas presenta a la crítica una extraordinària dificultat per l'absència de característiques acusades d'exaltació i per l'acusat estatisme — manca d'evolució sensible — de la seva obra. Tota la producció de Pedro Salinas ens apareix definida en el seu primer llibre *Presagios* (1923). En les obres posteriors — *Seguro azar* (1929) i *Fábula y*

signo que acaba de publicar-se — no trobem alteracions essencials de la primera fórmula lírica; si de cas un afinament més accentuat, un acte de fe més viu en la seva poètica. (Al costat d'aquesta memòria, recordi's la marcada evolució — del popularisme al sobrerrealisme — que trobem en els seus companys de promoció — Lorca, Alberti, etc.) Aquesta persistència poètica asseynala no solament un temperament personalíssim, sinó també una abstinència remarkable davant les escoles canviants, *Presagios* es publica a l'època d'or de l'ultraisme; *Seguro azar* a la del popularisme; *Fábula y signo* a la del sobrerrealisme. Cap concessió — massa vistent — a aquestes escoles més o menys transitòries, trobem en aquests tres llibres.

Tota l'obra de Pedro Salinas és un esforç per a mantenir-se — en equilibri — a la mateixa distància de la preocupació escolàstica i de l'exaltació temperamental. Així el seu lirisme és muntat sobre camins artificiosos d'arabesc conceptual. El concepte és la clau de la poètica de Pedro Salinas; concepte pur sense intromissions de barroquisme formal; diríem que la poesia de Pedro Salinas té un sentit *fluvial*. Assistim a un veritable devesall del pensament, precipitat en un vers molt lleugerament lligat, sense arribar mai, però, a l'extrem versolibrista. (Ja hem dit que tota l'obra de Salinas era una voluntat d'equilibri.)

Més que no pas les meves notes crítiques ajudarà a donar una noció clara del tarannà poètic de Pedro Salinas la transcripció d'una de les seves poesies més típiques de la seva producció, precisament la que obre el seu darrer llibre. El títol és: *La orilla*.

Basta, no hay que pedir más,
luz, amor, treinta de abril.
Hay que fingir que ya tienes
bastante, que estás saciado,
que te sobra lo que queda
de abril
después del treinta de abril.
Dejarlo,
como si pudiera darte
más y tú no lo quisieras.
Porque así te irás creído
que no se acababa nunca
lo que se estaba muriendo.
Te irás
sin sospechar que estuviste
allí al borde de lo último.
Porque aquello, fecha, beso
— cuando tú te despediste
te parecía lo eterno —
era lo último.
Detrás
el fin sin remedio, el fondo
duro y seco de la nada.
Lo que hubieses visto tú,
si llegas a pedir más
abril al treinta de abril.

El poema és un lliure joc mental, sense empelt sensorial i sense arretat psíquic. Tot camina — flueix — amb una tranquil·la serenitat. El tema és, sovint, anecdòtic. Però el poeta li atorga la seva gràcia i el fa muntar a límits insospitats. El mateix to, sense rigideses, li serveix per a cantar l'amor perduda o la moneda oblidada a la butxaca. Si hi ha un avenç — o, millor, una evolució controlable — en la seva obra, és potser aquesta capacitat de fer líriques, profundament líriques, les coses anecdòtiques. A *Presagios* els temes transcendents — patètics, familiars, íntims — són freqüents. A *Seguro azar* és més abundant la nota exaltada de lirisme. A *Fábula y signo*, la darrera òbra, hi ha veritable virtuosisme conceptual que fa possibles totes les alambicacions de la poesia, sense oblidar-se mai, però, de la realitat. Recordem els primers versos del seu primer llibre:

Suelo. Nada más.
Suelo. Nada menos.
Y que te baste con eso.

GUILLERMO DIAZ PLAJA

GRANS NOVEL·LES EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Una novel·la de tema espanyol

Novel·lista, poeta i periodista, autor d'una obra nombrosa i variada, alternativament delicada i truculenta, Edouard Dulac, en publicar *Manolita* (*), sembla d'antuvi haver tingut per únic desig oferir-nos una bella història d'amor i d'aventures. En això, d'altra banda, ha assolit la seva finalitat. Però també, va més lluny.

Ja coneixeu Dulac, no és veritat? I l'estimeu, em penso. No és més que un prestat per un tornat. Perquè ell ha vingut vers vosaltes en un moviment irresistible. Gascó — i de pura raça, viu, enjagassat, ull maliciós o somiadó, mandibula puixant — als vint anys deixava Auch, la seva ciutat natal, per anar a dirigir a Pau un diari local. Ja s'acostava, ja, a aquells Pirineus que es proposava de travessar! Bruscament, els atzars de la vida, després els de la guerra, l'arabassaren a unes ocupacions la quietud de les quals, cal dir-ho, gustava moderadament. Durant quatre anys, de 1914 a 1918, passejà pel front i per tot França el seu uniforme d'oficial de reserva. Un cert temps, sojornà a Port-Vendres, on aprengué a estimar definitivament Catalunya, i Barcelona, la seva capital ben amada. En 1918 entrava al diari *L'Œuvre*, del qual se'guix essent el secretari general. Allà, catalans, fou el vostre amic de les hores difícils.

Cada any, amb el bon temps, Edouard Dulac s'eleva de París i va a plantar als Pirineus la seva tenda d'acampador fervent. El seu fidel company, el pintor Buffin, l'acompanya. Caminen, fumen i es recullen. A la nit, davant del foc de llenya que il·lumina llur campament, a la tornada d'una ascensió a alguna cima, xuclen en silenci les belles teles que Buffin, poc preocupat de la seva glòria, lliura després, sabent-li greu, al públic. Els devem també *Manolita*.

Per Edouard Dulac, els Pirineus, lluny d'alçar-se com un obstacle, formen un tret d'unió. L'han conduït a l'alta vall del riu Ara, a Aragó. Ah! l'enlluernament!

—Tota la vella Espanya se m'ha aparegut allà — diu —, turmentada, secreta, violenta, com aquell paisatge de convulsions petrificades...

S'encarà amb aquell paisatge: és la història de *Manolita*.

Car *Manolita*, novel·la remarcablement construïda, des del seu punt de partida al seu desenllaç inesperat, és rica d'una força interior, lírica, que l'enlaira per damunt del seu gènere.

Apassionant relat, certament, que arrenca el lector a les seves preocupacions vulgars i no li deixa punt de repòs fins haver obtingut la clau del misteri. Un jove en-

ginyer francès, Gilbert, és cridat sobre el vessant espanyol dels Pirineus, per traçar-hi les vies d'un nou ferrocarril internacional. Instal·lat a l'alt Aragó, és rebut pel marquès de Sarrià, don Jacinto, puixant senyor, conegut i respectat de Barbastro a Torla. El marquès li ofereix una cambra en el castell. I una nit... però no, l'aventura no s'explica. Llegiu *Manolita*.

Llegiu-la. Perquè és millor que això... El marquès, el *padre*, Manolita, Gilbert, Giny, dibuixats amb un tret tan segur per l'autor, personatges vivents, personatges de

Edouard Dulac

novella, són amb tot prou feixucs de símbols perquè, un cop tancat el llibre, penseu llargament en torn de les seves ombres. Hi ha en *Manolita* o la *nouvelle aventure espagnole* una repercussió poètica, un encantament a distància d'haver-lo llegit, que porten la marca de la mestria.

Se'm pot creure. Edouard Dulac i jo, pel que fa a la cosa poètica, no tenim ni dues opinions comunes. No li agraden els poemes que estimem habitualment. Pitjor. Probablement a mi tampoc no m'agradaria gens *Manolita* si s'expressés en vers. Però tal com està, és per la seva gràcia poètica que m'agrada i que la saludo.

FERNAND POUÉY

(*) *Manolita ou la nouvelle aventure espagnole* par Edouard Dulac (Nouvelle Société d'Édition).

NOTES I RETALLS

Les confessions

D'André Thérive, en el seu fulletó habitual de *Le Temps*:

«D'ençà que la gent de lletres s'han tornat professionals de debò, a la manera dels artistes de teatre, la confessió els és un exercici natural. La literatura moderna és a base d'histrionisme, per no dir com Baudelaire que és a base de prostitució. Amb tot, no hi hauria «ensenyadors» si els badocs desertessin de la paradoxa. Al contrari, la busquen, i per moltes raons. Primerament, perquè la vida privada de cadascú tendeix a tornar-se pública. Després, perquè és més fàcil, pel vulgar, interessar-se per fets particulars, pels individus, que no pas per les idees generals i abstractes.»

Els escriptors són humans?

Això es pregunta l'assagista anglès J.-B. Priestley, per respondre-hi negativament: «Els escriptors no es posen mai al nivell de la humanitat: tan aviat hi estan per sobre com per sota. Llur consciència és desdoblada: s'han d'observar continuament, espisar-se, mirar com obren. No viuen, es documenten; no estimen, reuneixen remarques psicològiques. No coneixen res de la vida, la deu mateixa de la qual — l'espon-taneïtat — els és desconeguda. No comprenen els altres éssers humans, puix que estan empressonats per sempre en llur reialme d'ombres i de ficcions.»

La literatura sudamericana

Per pensar-hi el dia de la «Fiesta de la Raza»:

«Mentre no disposarem d'una obra i d'una

cultura que ens siguin pròpies, sortides de la nostra ànima dolorosa, complexa, solitària, sensible i altiva, viurem de reflexos.

«Literàriament, Espanya ens ha subjugat durant segles. Fins al començament del segle XIX, a Amèrica només s'escribia a la manera de la metròpolis, amb la feixuguesa, la monotonia, l'absència de matisos i de paisatges que caracteritzen Espanya. França, pel contrari, ens ha alliberat, ens ha donat el sentit de la mesura, del to just. Pensem ara a ésser nosaltres mateixos...»

Això ho ha dit un peruà, Alcides Arguedas, en un interview a la *Revue de l'Amérique Latine*.

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS

CASTELLANS

ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu
a l'antiga **Llibreria**

Francesca 8 i 10 Rambla del Mig

El millor mitjà d'ensenyament per a les escoles catalanes és un bon DICCIONARI ENCICLOPÈDIC on es troben les definicions i ressenyes de tots els mots catalans, les biografies dels catalans il·lustres i les ressenyes geogràfiques i històriques dels nostres pobles i comarques.

EL DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE LA LLENGUA CATALANA,

nova edició redactada segons les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans, és indispensable a totes les escoles.

Va profusament il·lustrat amb fotografies, dibuixos, retrats, làmines en negre i de color i mapes.

Els mestres i mestresses de Catalunya i tots els que vulguin escriure el català amb perfecció, han de comprar-lo.

S'ha publicat el primer volum - Es ven al comptat i a terminis
Demaneu-lo a totes les Llibreries

SALVAT Editors, S. A. : Mallorca, 41-49 : Barcelona

J. ROCA

LES ARTS I ELS DISCOS

Rossinyol pintor i col·leccionista

Tant com anava creixent en el poble la fama de Santiago Rossinyol, anava disminuint entre els pintors. Els penjaments que arribaren a dir de la pintura rossinyolesca!... I tenien raó. La pintura de Santiago Rossinyol havia degenerat en una mena de cartellisme de turisme. La qual cosa deu voler dir que abans hauria estat pintura bona o millor. En efecte, fou així: Rossinyol debutà com a bon pintor, àdhuc com a pintor revolucionari. Tornà, molt jove, de París, on anà a estendre i refinar els estudis de Llotja i a fer la joventut. Hi féu una joventut distingida, de gran artista — i, si es pot dir així, de bohemí de preu —. Visqué amb Miquel Utrillo i Ramon Cases en el millor dels Montmartres: el de Toulouse-Lautrec, el de Verlaine, el de l'Impressionisme triomfant, el del Simbolisme, el que veié els debuts derrotats de Gauguin, Cézanne i Van Gogh. Quan Picasso hi anava, ells ja en tornaven.

Rossinyol freqüentà Alfons Daudet i se'n contagià l'humorisme agredol, i del Simbolisme se'n encomanà tot el caire romàntic. A Barcelona ens arribà com la imatge del romanticisme més col·lorat. Els germans Llongueres, que aleshores tindrien nou o deu anys, n'imitaren fins la indumentària patètica i fúnebre, i anaven per aquests mons de Déu despertant somriures i admiracions. Ai, que ho són de bufons!... No els heu vist? Són dos germans modernistes, amb cabellera i tot! Ramon Cases féu un retrat de cos sencer d'aquell Rossinyol ideal, i Miquel Utrillo el reproduïa a *Pèl & Ploma*, tirat amb tinta morada.

Rossinyol i Cases portaren de París una molt enraonada pintura impressionista, un fals impressionisme, que consistia, simplement, a desterrar els negres i terres de la paleta i abusar dels cadmis, blaus i morats per a pintar els contrastos de sol i ombra. Així i tot, aquells fals impressionisme produï escàndol; però, a la llarga, tots els pintors l'assimilaren, els compradors l'acceptaren; i el veritable impressionisme fou del tot ignorat dels catalans. Quan l'Exposició Internacional de Belles Arts de 1910, ens féu conèixer unes poques teles de Renoir, Manet, Monet i Sisley, aquelles pintures causaren estupor. El municipi, que s'havia compromès a adquirir-ne algunes (i sols amb aquesta condició Durand-Ruel consentí a deixar-les venir), se'n desdigué: l'hostilitat del públic i àdhuc dels intel·ligents era massa viva...

Rossinyol, però, còps altra cosa que el pseudo-impressionisme de l'escola del *juste milieu*; còps la gràcia de la paleta grisa de Whistler, pintor que en aquells dies aconseguia notorietat mundial amb el seu procés. No es parlava sinó de pintura grisa, de temes grisos, de la finor dels paisatges del Nord, de la subtilitat dels efectes de pluja, de les meravelles dels efectes de boira, de les simfonies perla, o argent, o cendra, etc... Dintre aquesta paleta gris, Rossinyol i Cases feren coses admirables, molt més realistes que la pintura de Whistler; Cases més sistemàticament i més prolongadament: encara dura! Rossinyol abandonà aviat la paleta cendrosa per a barrejar-la amb les colorines del pseudo-impressionisme, fins que a la fi pintà amb les soles colorines; grans taques monocromes: verd maragda uniforme per a les copes dels arbres; grans extensions de color canyella més o menys tocades de violeta, per a la terra; color de soca per a totes les soques; color de faune mutilat per a tots els marbres; color de brollador eixut per a tots els brolladors; color de jardí abandonat per a tots els jardins malencònics.

Es dones indispensable d'estimar Santiago Rossinyol, pintor, per les seves primeres pintures. Els fabricants de teixits i similars

es moren més aviat per les pintures de la darrera època; i, tot i fer les exposicions més abundoses que ningú, tot i sostenir els preus més cars, Rossinyol tancava les exposicions de pintura seva bo i venent més quantitat de teles que les exposades: sempre hi havia un fabricant desgraciat que no arribava a temps i es quedava sense jardí malencònic o sense posta de sol llanerosa. Aleshores calia conduir-lo al taller

ROSSINYOL. — Moulin de la Galette

de l'artista perquè veïés si entre el rebuig de la temporada hi havia alguna de les pintures que el pintor no gosava exhibir, i que plagués a l'infel·lici amateur. Per regla general, aquest adquiria tot el rebuig a qualsevol preu; i fugia, al·lucinat i golafre, amb el seu tresor de malencònies ben campides i ben melangioses.

Cal estimar Rossinyol, tant com per la seva primera pintura, pels seus dibuixos, que són deliciosos de verbola i de justesa. Rossinyol fou sempre un gran dibuixant, àdhuc en la pintura més fluixa, i això ningú no li ho ha reconegut. Allí on Rossinyol reclama la unànime admiració, és en la seva activitat de col·leccionista. Fou el primer col·leccionista espanyol, i en certa manera el primer del món, és, el primer col·leccionista de Grecos. Fou més, fou el descobridor, el vindicador de Domeniko Thetokopulos. Fou Rossinyol la primera persona en l'Univers de quatre dimensions que fes posar atenció en el valor de formidable plasticitat que hi ha en l'art del Greco. Abans de Rossinyol, el Greco era desconegut àdhuc a París, i a Espanya no tenia cap valor. Hom podia adquirir un gran Greco per cent pessetes, i alhora adquiria anomenada de boig. La veritat és que ni per cent pessetes no hi havia compradors de pintura del Greco. I, ja veiem...

Rossinyol, però, col·leccionà més aviat ferros i vidres; i en aquest col·leccionisme, que l'apassionà més que cap d'altre, aconseguí reunir una col·lecció tan famosa com la del Cau Ferrat. És tan valuosa, que ni els especialistes que l'han lloat fins a les estrelles, no n'han fet tot l'elogi.

Es per tot això i per la seva gràcia de garlador i d'ironista, també per la seva sociabilitat encisadora, que en ocasió del gran homenatge que li fou tributat a Sitges, vaig anomenar-lo Sant Rossinyol. D'altra banda, la denominació Santiago Rossinyol és massa llarga i exòtica.

Sant Rossinyol, pregueu per nosaltres!

JOAN SACS

EL FUTUR MUSEU DE VIC

Mn. Eduard Junyent

«Només crec en allò que jo puc», era el lema de què es valia el malaguanyat mossèn Gudiol, traspassat suara, per respondre qualsevol insinuació que li fos feta per part d'algun dels seus familiars quan el veien enderiat en tasques humils que no els semblaven prou adients amb les altes activitats que han estat la seva glòria.

I amb aquest lema, només refiant-se d'ell mateix, amb la seva tossuderia i el seu geni, va aconseguir donar efectivitat al museu, per honor de la ciutat de Vic i renom de qui va crear-lo.

A més, anys ha que preveient la seva més o menys llunyana impossibilitat de treballar o de la seva mort, Mn. Gudiol va preocupar-se de la preparació, lenta i eficaç, d'una persona de prou solvència, de la qual, temps a venir, pogués refiar-se per a continuar l'obra magnífica.

La persona escollida fou el seminarista Eduard Junyent. De minyó ja, que concorria al museu totes les estones perdudes per tal d'ajudar al conservador en la pacientíssima tasca d'enganxar fragments de terrisses, espigolades durant els escorcolls arqueològics; li serví d'amanuense fins l'any 1922, en què va haver d'abandonar la companyia del mestre per tal de seguir els darrers cursos de la carrera, internat, fins l'hora d'ordenar-se.

L'any 1926, sacerdot ja, a instigació de Mn. Gudiol, anà a Roma per assistir al Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana, que tot just acabava d'ésser fundat pel sant pare, amb l'objecte de formar un cos d'investigadors perfectament documentats sota una disciplina rigorosament científica, i destinats a l'estudi de l'arqueologia dels inicis del cristianisme fins el període carolingi: el més complex i menys explorat.

Com era d'esperar, el conservador del museu de Vic no va pas errar-se en l'elecció. Mn. Junyent seguí brillantment els quatre cursos de què consta cada cicle; la seva tesi, ara a punt de publicar-se, és l'estudi de Sant Climent de Roma: l'anàlisi del sistema d'organització administrativa de l'església romana. Cal dir, per honor de l'estudiant i de Catalunya, que ell fou el primer, d'entre els concurrents a aquells cursos, que va obtenir el títol de Magisteri en el més amunt dita matèria.

Cap aquell temps, en març de 1930, i amb motiu de la mort de Mn. Cunill, que era el conservador del Museu, Mn. Gudiol féu tornar el seu patrociniat per tal que prenguéssim possessió del lloc que li destinava en el museu vigatà. De seguida d'haver-ne pres càrrec, va tornar-se'n, camí d'Àfrica, amb el disseny de començar una sèrie d'investigacions per tota la regió francesa, l'antiga Àfrica cristiana, amb el fi d'explorar-hi la part romana.

De retorn a Catalunya, Mn. Junyent ja no es va moure més de prop del seu mestre i conseller. Al costat d'ell, no li costà gens de conèixer bé, detall per detall, els tresors continguts al museu. Mn. Gudiol, que, segons deia, només es refiava d'allò que podia fer ell, no dubtà pas a refiar-se de la cooperació del deixeble preferit. En els darrers temps de la vida del mestre, cada dia una mica més separat del món per la malaltia que se l'enduia lentament, fou ell qui vetllà perquè la bona marxa del museu no sofria cap atur o desviació.

Tal com era de preveure i sense oposició de ningú, amb la mort del qui fou el creador i orientador de la col·lecció vigatana, Mn. Eduard Junyent ha entrat a ocupar el lloc d'honor que li pertocava. El pas d'un conservador a l'altre s'ha produït insensiblement. Sembla com si Mn. Junyent no més hagi de prosseguir l'orientació del mort

il·lustre. Però el recent conservador ja rumia projectes. A més de tenir la cura de les obres manuscrites encara inèdites del seu antecessor, les quals aniran sortint pròximament a la llum pública, el seu desig no es limita a complir amb els deures de director. A més de preocupar-se del possible enriquiment de les col·leccions, pensa la manera de poder sumar donatius a la quanti-

Mn. Eduard Junyent

tat inicial aportada fa pocs dies per una mà forastera, conxexidora de l'arqueologia religiosa catalana. Mn. Junyent és refia de poder reunir amb temps prou capital per a realitzar el seu projecte de bastir un edifici de màxima cabuda i dignitat, per guardar-hi les meravelles del nostre art romànic i gòtic que l'esforç dels fundadors ha preservat del perill de destrucció que els amenaçava. El futur edifici permetrà que la bel·lesa de les obres contingudes allí pugui ésser contemplada amb tota la seva esplendor, i amb la sumptuositat que els són degudes, mal només fos, com qui paga un deute, per contrarestar les negligències o la ignorància dels nostres antecessors.

Això és la tasca inicial que es proposa el novell conservador, format a l'ombra i disciplina del qui fou el veritable creador del museu. La seva finalitat, però, és fer que aquest museu no sigui un indret de mer entreteniment dels turistes, ans bé de transformar-lo en centre d'ensenyament, una escola de futurs investigadors.

I ningú més indicat per dur a terme una obra tan magnífica com Mn. Eduard Junyent, pel seu talent, el seu bagatge científic i pel seu amor a l'art i a Catalunya.

MIGUEL LLOCA

BADRINAS

Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal

Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

DISCOS

HIMNES I MARXES

No hi ha dubte que a tot arreu ha arribat l'escalf del canvi polític. No solament al carrer i als parlaments s'adverteix la flama patriòtica. En els teatres abunda ara els melodrames esgarriñosos a base dels fets darrers i les revistes van de cara a l'actualitat. Fins en el cinema es coneix, i es desempolpen els films que tenen un sentit de revolta. Cal dir, però, que no totes aquestes manifestacions són afortunades, ja que moltes s'aguanten per l'episodi, però així i tot d'altres no es poden sostenir i el públic reacciona davant del mal gust que li és ofert a grans dosis.

També des del gramòfon es poden salutar els esdeveniments. Els editors han procurat aprofitar-se per a col·locar discos que s'amotllin a l'ambient. El disc, avui, ha sortit del redós familiar on abans es manifestava únicament. En llocs públics, cafès, casinos, etc., els amplificadors llencen a la via pública els himnes i marxas a les quals és indispensable la nota vibrant i violada.

Algunes edicions, però, són fetes a correuita, encara que tot passa en aquests dies. D'altres semblen més ben estudiades i com a model d'enregistrament i composició es pot presentar el *Canto Rural a España*, del músic alacantí Oscar Esplà, una de les figures musicals de més relleu del país, amb lletra de M. Machado, que canta esplèndidament Laura Nieto, amb el famós conjunt de l'antiga Banda d'Alabarders, a la qual les circumstàncies han transformat en Banda Nacional Republicana. La melodia d'aquest himne, que sembla feta a base d'algun tema popular, és bellíssima i el compositor la desenrolla en una forma admirable. En l'acompanyament de banda no hi ha acords sorollosos ni hi abunda tampoc la nota vibrant, però la instrumentació és perfecta i gens vulgar, i produeix un efecte excel·lent. Potser fora més escaient que la melodia fos entonada per un cor d'homes en lloc de fer-ho una solista, puix al caràcter d'himne li van millor els conjunts baronívols.

Dobla aquest disc l'himne socialista *La Internacional*, format per uns acords amples amb els quals pren un aire solemni d'un to acadèmic. Ara, que aquí no ens interessa examinar la composició, sinó el fet significatiu que una música abans clandestina i tinguda com a símbol revolucionari, avui sigui interpretada per una banda de regiment. Heus aquí un bon conjunt, el de la Banda d'Enginyers de Madrid, que interpreta, demés d'aquest himne, un pas-doble i un altre ballable amb perfecció. Cal remarcar la importància que en aquest conjunt tenen els instruments de fusta, que dominen les estridències del metall.

La Marsellesa no podia mancar en aquesta llista d'himnes que signifiquen revolució. És veritat que no és l'himne del país, però de tradició era l'himne de la revolta i per això, en triomfar aquella, s'han de sentir les seves notes vibrants. Hi havia qui deia que l'única que temia de la República, abans de venir, era sentir *La Marsellesa*. Això, que s'atribueix a una persona que fou de la família reial, no s'explica si, com és de suposar, s'havia pogut acostumar a la marxa que acompanyava a la presència dels destonats abans d'ésser-ho, perquè allò sí que era dolent. *La Marsellesa*, en canvi, a més a més del seu significat, té una vibració especial que aviat encomana l'entusiasme a les multituds, i aquesta edició del vell himne de Rouget de l'Isle, que fa la casa Odeon, és ben escaient.

El *Liberal* i *Angelillo* són interpretats per l'Orquestra Ibèrica, de Madrid, agrupació que es prodiga en les edicions de discos i que per aquests aires espanyols és un bon element. *Por la puerta grande* de *Domingo Ortega*, dues marxas de ritme ben marcat amb intervenció vocal a l'estil de les que ens ofereixen sovint les Bandes de la Marina Americana, però aquí amb el caràcter i modulacions pròpies. Una altra, *Caracoles*, que canta l'artista Goyita Herrero, pertany a aquell tipus en què alternen el ritme de la marxa i la cançó sentimental, molt apropiats per a les festes de sangre y arena.

Canto Rural a España. — Machado y Esplà. — L. Nieto i Banda Nacional Republicana. — C. Gramòfon, 3,610. — *La Internacional*. — Himne socialista. — Banda de Ingenieros. — Idem id.

Paisaje Asturiano. — Serrano. — Banda de Ingenieros. — Odeon, 183,140. — *La Cerverense*. — Maquina. — Idem id.

La Marsellesa. — Orquestra Militar. — Odeon, 182,836. — *El Regimiento de Sambre y Meuse*. — Idem id.

El Liberal. — Pérez Zúñiga. — Orquestra Ibèrica. — Odeon, 203,316. — *Angelillo*. — Lope. — Idem id.

Por la puerta grande. — Oropesa y Ledesma. — Odeon, 183,148. — *Domingo Ortega*. — Idem id.

Caracoles. — Quiroga y Cantambrana. — Odeon, 183,138. — *Cubita Bella*. — Idem id.

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogравadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

—Jo només em casaré amb un home que porti un cognom ben conegut.
—Quina alegria! Em dic Smith!

(Judge, Nova York)

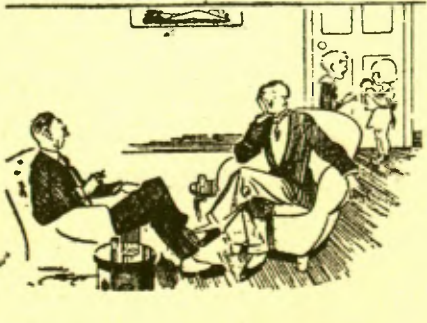
—I recordeu que un de nosaltres dos ha de quedar en el camp de l'honor...
—Entesos. Quedeu-vos. Ja me'n vaig.

(Moustique, Charleroi)

—Posa al fonògraf l'ària del torero de Carmen; potser agafarà por.

(The Passing Show, Londres)

—Quin accent més estrany tenen aquests nens!
—Es a causa dels films parlants americans.

(The Passing Show, Londres)

—I no us han buscat mai feina?
—Una sola vegada, senyora... Totes les altres vegades només he trobat persones bondadoses.

(The Passing Show, Londres)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

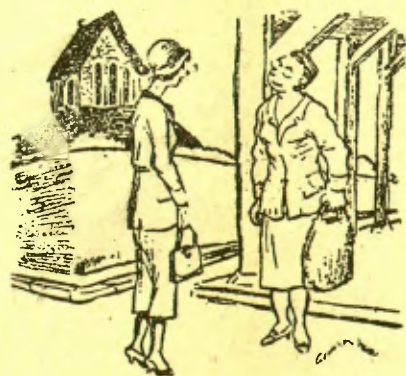
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Encarregueu els vostres impresos artístics i comercials als

Tallers Gràfics Patrici Arnau

Verdaguer i Callis, 3, 5 i 7
(Davant del Palau de la M. Catalana)

Es la casa més perfeccionada en llibres ratllats, de luxe i en tota classe d'enquadernacions. - Elegància i economia en els encàrrecs. En cas d'urgència, demaneu-los per telèfon 14856

—No ho sabia que el meu marit és a l'Àfrica a caçar lleons?
—I què, té sort?
—Ja ho crec; encara no n'ha trobat cap!
(La Prensa, Nova York)

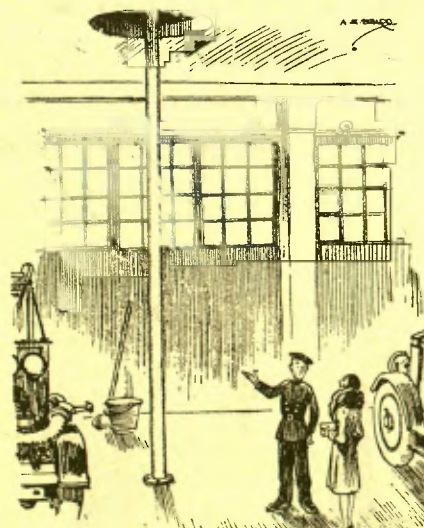

—No dèieu que aquí al Migdia el mistral bufa tan fort que tots els arbres estan corbats?
—Sí, però aquests, té... ja hi estan acostumatats.
(Le Rire, París)

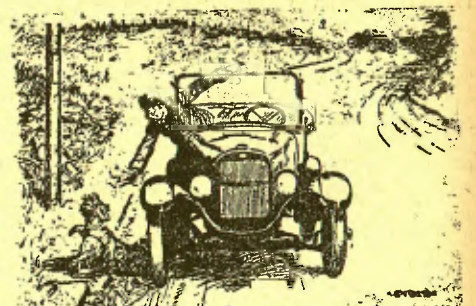

GALANTERIA

—Sempre tan jove, la senyora baronessa. Per mi, vostè deu tenir-se el bigoti.
(Le Rire, París)

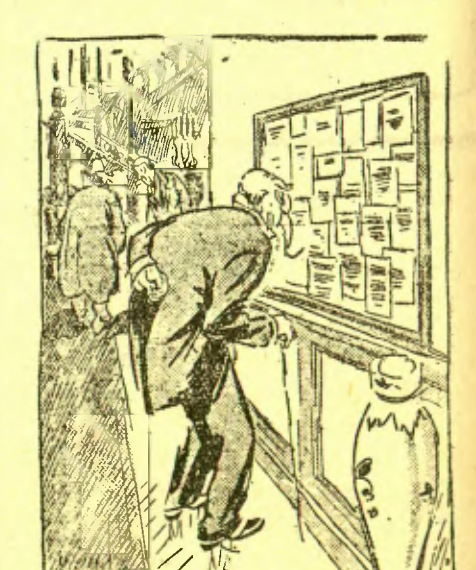
El bomber cicerone.—Tenim els dormitoris a sobre, i en cas d'alarma baixem per aquesta barra.
La noia.—Deu ser molt pesat, doncs, per tornar a pujar!
(The Passing Show, Londres)

La dona.—Agafa aquest sandvitx, corre. Vénen aquells veïns amb el seu cotxe nou i semblarà que ens hem aturat a berenar.
(London Opinion, Londres)

—Càstig doble. Una pena per cada delictes.
—I jo que em pensava que no es podia cobrar de l'Estat per dos conceptes diferents!
(Lustige Blätter, Berlín)

—No s'ha mort cap soci, aquesta setmana? Aquest club ja no és el que era.
(The Bystander, Londres)

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
vel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.
_____ de _____ de 193_____
Signatura